

INFORMAȚIE OPERATIVĂ
cu privire la evoluția social - economică a Republicii Moldova
(conform datelor disponibile la 31.01.2020)

Produsul intern brut a crescut cu 4,8% și a însumat 155,2 mild. lei în 9 luni 2019. Valoarea adăugată brută creată în activitatea “Construcții” a avut cea mai mare influență asupra creșterii economice, asigurând 35% din creșterea PIB, după care “Comerțul cu ridicata și cu amănuntul, transport și depozitare, hoteluri și restaurante” – 25%; „Industria” - 12% din creștere, ”Informații și comunicații” – 9%, Agricultură - 6%, respectiv. Aceste activități au fost cele mai influente în perioada ianuarie-septembrie a anului curent.

Creșterea prețurilor se accentuează. Rata inflației anuală (decembrie 2019 față de decembrie 2018) a constituit 7,5%, comparativ cu rata inflației de 0,9% înregistrată în aceeași perioadă a anului precedent. Rata inflației anuală (7,5%) a depășit limita de sus a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%). Rata inflației medii anuală a constituit 4,8%.

Leul moldovenesc s-a depreciat ușor față de dolarul SUA. De la începutul anului 2019 moneda națională a marcat o depreciere de 0,4% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,14 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2019 până la 17,21 lei la 31.12.2019). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 1,3%. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la 31.12.2019 a atins un record istoric de 3059,6 mil. dolari, majorându-se cu 3% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2018 și cu 2,2% - față de situația la 28.12.2018.

Masa monetară M3 la sfârșitul lunii decembrie 2019 a constituit circa 89,9 mild. lei și s-a majorat cu 8,2% comparativ cu sfârșitul lunii decembrie a anului 2018. Evoluția masei monetare M3 a fost determinată preponderent de majorarea banilor în circulație cu 8,9%, volumului depozitelor la vedere – cu 8,8% și depozitelor în valută străină – cu 8%. Situația creditară se îmbunătățește: volumul creditelor noi acordate în anul 2019 a înregistrat o majorare cu circa 17,5% față de perioada respectivă a anului 2018.

Anul 2019 s-a încheiat cu deficit bugetar de circa 3 mild. lei. În ianuarie-decembrie 2019 la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă de circa 62,9 mild. lei (cu 8,5% mai mult față de ianuarie-decembrie 2018) și cheltuieli – circa 66 mild. lei (mai mult cu 10,7%). Cea mai mare parte din cheltuieli sunt direcționate spre protecția socială, dar cea mai mică – spre protecția mediului. Bugetul public național s-a soldat cu un deficit de -3022,7 mil. lei, spre deosebire de anul 2018, când bugetul s-a încheiat cu un deficit de -1581 mil. lei.

Valoarea totală a datoriei de stat administrată de Guvern la 31 decembrie 2019 a constituit circa 52,5 mild. lei, în creștere cu 0,9% față de data similară a anului 2018. Datoria de stat internă a atins un nivel de 23,2 mild. lei și a înregistrat o majorare de 0,5%. Datoria de stat externă a însumat circa 1,7 mild. dolari (29,3 mild. lei), fiind în creștere cu 0,9% (în creștere cu 1,3% - exprimată în lei). Nivelul de îndatorare a țării se încadrează în parametrii de risc stipulați în Programul Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021).

Gradul de dependență a economiei naționale de exterior rămâne înalt. Conform datelor preliminare ale Balanței de plăți pentru 9 luni 2019, deficitul contului curent a constituit 10,6% în raport cu PIB, transferurile persoanelor fizice (compensarea pentru muncă și transferurile personale) – 15,9%, acumularea netă de pasive la investițiile străine directe – 5,9%, balanța negativă a bunurilor și serviciilor – 24,6%.

Dinamica descendentă a ratelor de creștere a comerțului exterior continuă. În ianuarie-noiembrie 2019 exporturile s-au majorat cu 3%, iar importurile - cu 1,2%. Soldul negativ al balanței comerciale a constituit 2740,9 mil. dolari SUA, față de 2753,4 mil. dolari în ianuarie-noiembrie 2018. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 48,3%, fiind mai mare cu 0,8 p.p. decât cel înregistrat în aceeași perioadă a anului 2018.

Remiterile de bani efectuate de către persoanele fizice din străinătate sunt pe un trend constant descendent. În anul 2019 volumul total al transferurilor bănești din străinătate efectuate prin băncile din Republica Moldova de către persoanele fizice au înregistrat o diminuare cu 3,5% comparativ cu perioada similară a anului 2018 și au însumat 1222,9 mil. dolari SUA. Diminuarea transferurilor a fost cauzată, în general, de stagnarea economiei Federației Ruse (țara din care provine cea mai mare parte din remitențe), contractarea cererii interne în Italia și recesiunea economică din Turcia.

Sectorul industrial este în creștere lentă. În ianuarie-noiembrie 2019 s-a înregistrat o creștere a volumului producției industriale cu 2,5%. Creșterea înregistrată a fost determinată de majorarea industriei prelucrătoare (+3,4%). Producția și furnizarea de energie a fost în diminuare (-2,4%), fiind influențată de regimul termic ridicat. De asemenea, un rezultat negativ a fost înregistrat de industria extractivă (-1,8%). Principali factori care au determinat creșterea sectorului industrial au fost: dezvoltarea ramurii autoimotive, evoluțiile pozitive din sectorul construcțiilor și ale industriei alimentare. Totodată, temperarea cererii externe a fost factorul de bază care a încetinit ritmurile de creștere ale sectorului industrial.

După trei ani de creștere consecutivă, în anul 2019 sectorul agricol a înregistrat un rezultat negativ (-1,9%). Această evoluție a fost determinată, în special, de scăderea producției animaliere (-6%), fiind în diminuare atât producția (creșterea) vitelor și păsărilor, producția de lapte, cât și producția de ouă. Volumul producției vegetale a fost aproape la nivelul anului 2018 (-0,3%). A fost în creștere producția de floarea soarelui, legume de câmp, cartofi, iar în descreștere - grâul, sfecla de zahăr, strugurii, fructele, pomușoarele.

Activitatea investițională este în creștere. În ianuarie-septembrie 2019 volumul investițiilor a crescut în termeni reali cu 15,6% față de aceeași perioadă a anului precedent, însumând circa 15,8 mild. lei. Intensificarea activității investiționale s-a datorat majorării investițiilor private, investițiilor din contul creditelor externe, investițiilor bugetare, precum și celor din surse străine.

Volumul mărfurilor transportate înregistrează evoluții negative. În ianuarie-noiembrie 2019 au fost transportate circa 17,4 mil. tone de mărfuri, cu 3% mai puțin. A scăzut, în special, volumul de mărfuri transportate pe cale feroviară (-12,2%). Volumul mărfurilor transportate cu transportul aerian a crescut cu 22%, iar cel transportat cu transportul naval – cu 1,1%. Pe cale rutieră a fost transportat un volum de mărfuri echivalent cu cel din anul precedent.

Comerțul interior de bunuri și servicii este în creștere, fapt ce demonstrează o intensificare a consumului din partea populației și agenților economici. În ianuarie-noiembrie 2019, volumul cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul a crescut cu 13,7% față de anul precedent, iar volumul cifrei de afaceri în servicii de piață prestate populației - cu 15,1%.

Câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională în 9 luni 2019 a constituit 7203,9 lei și s-a majorat în termeni nominali cu 15% față de 9 luni 2018. În termeni reali salariul s-a majorat cu 10,5%. Exprimat în valută străină acesta a constituit circa 364 Euro sau 409 dolari SUA. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 6660,4 lei, fiind în creștere cu 20,4%, iar în sectorul real – 7408 lei și s-a majorat cu 13,1%, respectiv (în termeni nominali). Majorarea salariilor stimulează creșterea cererii interne și, ca rezultat, impulsionează pe termen scurt creșterea economică, dar, în același timp, creează presiuni inflaționiste.

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.01.2020 a constituit 1901,14 lei și s-a majorat cu 11,2% față de aceeași dată a anului 2019 în termeni nominali.

Mărimea minimului de existență pentru semestrul I 2019 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 2028,3 lei.

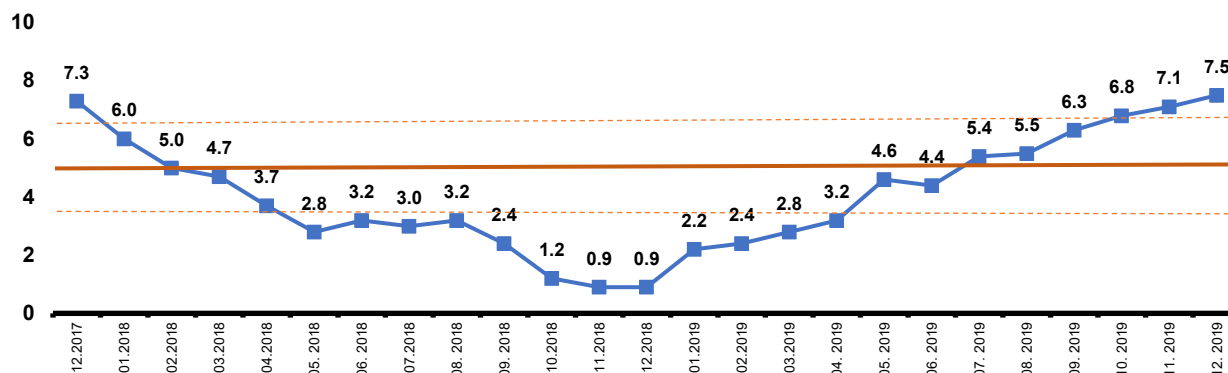
Rata **șomajului** (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară a înregistrat valoarea de 4% în trimestrul III 2019. La oficiile forței de muncă în 2019 au fost înregistrați circa 31,5 mii **șomeri**, fiind cu 11,4% mai puțini față de numărul acestora înregistrați în ianuarie-noiembrie 2018.

1. Cadrul macroeconomic

1.1. Inflația

Rata inflației, în luna decembrie 2019, a constituit 7,5% față de decembrie 2018, înregistrând o majorare de 6,6 p.p. comparativ cu rata inflației din aceeași perioadă a anului 2018 și, depășind limita de sus a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%).

Dinamica ratei inflației anuale (lună față de luna respectivă a anului precedent), %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Printre factorii cei mai importanți care au determinat creșterea prețurilor în anul curent se enumeră intensificarea cererii interne ca rezultat al politicii fiscale expansioniste, condițiile climaterice nefavorabile din vară a anului curent și majorarea tarifelor la energia electrică livrată consumatorilor, ca urmare a hotărârii ANRE.

Evoluția ratei inflației în anii 2015–2019, %

Anii	Față de luna precedentă												Decembrie față de decembrie a anului precedent	Rata inflației medie anuală	Rata inflației medie lunară
	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Septembrie	Octombrie	Noiembrie	Decembrie			
2015	0,8	2,2	0,9	1,0	0,5	0,1	-0,5	2,9	1,2	1,8	1,1	0,8	13,6	9,7	1,1
2016	0,7	-0,5	0,0	0,0	0,2	-0,3	-0,9	-0,4	0,6	1,3	1,2	0,5	2,4	6,4	0,2
2017	1,2	1,2	0,4	1,4	0,9	-0,4	-0,9	-0,4	0,9	1,5	0,7	0,5	7,3	6,6	0,6
2018	0,0	0,2	0,1	0,5	0,0	0,0	-1,2	-0,2	0,1	0,4	0,4	0,5	0,9	3,0	0,1
2019	1,3	0,4	0,5	0,8	1,4	-0,2	-0,2	0,03	0,8	0,9	0,8	0,9	7,5	4,8	0,6

Sursă: Biroul Național de Statistică

Prețurile la produsele alimentare în luna decembrie 2019 au înregistrat o creștere de 12,4% față de decembrie 2018. În perioada vizată s-au majorat prețurile la cartofi cu 53,5%; fructe proaspete - cu 52,4%; ouă - cu 37,3%; legume proaspete - cu 20%; pește și conserve din pește - cu 9,6%; carne, preparate și conserve din carne - cu 6,6% etc.

Ca rezultat, creșterea prețurilor la produsele alimentare a avut cea mai mare contribuție la IPC general - de 4,8 p.p. Creșterea prețurilor la fructe proaspete a contribuit la majorarea IPC general cu 1,3 p.p.; legume - cu 0,7 p.p., carne, preparate și conserve din carne - cu 0,5 p.p.; cartofi, produse de morărit și panificație și lapte și produse lactate - cu câte 0,4 p.p.; pește și conserve din pește - cu 0,2 p.p.

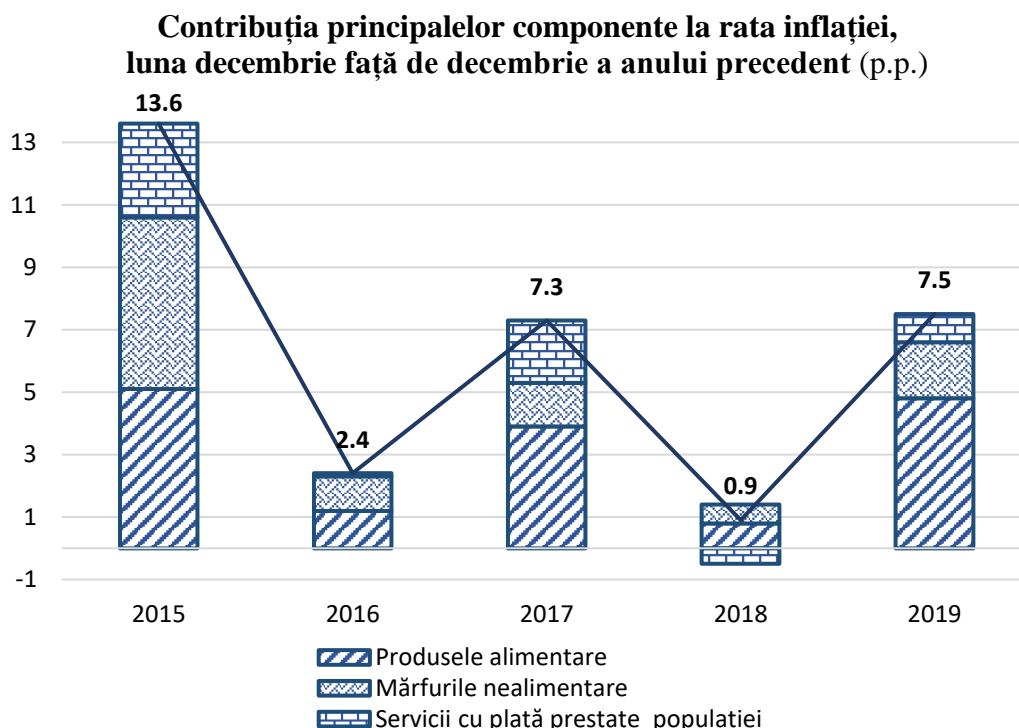
În general, dinamica prețurilor la produse alimentare în Republica Moldova este determinată de caracterul sezonier al economiei: în lunile de vară se înregistrează o scădere esențială a prețurilor la legume, fructe, cartofi etc., cu o ulterioară majorare a acestora în lunile de iarnă.

Prețurile la mărfurile nealimentare în noiembrie 2019 s-au majorat cu 5,2% față de decembrie 2018, în special, ca rezultat al majorării prețurilor la țigări – cu 29%, mobilă - cu 7,4%, autoturisme – cu 7,1%, confecții – cu 6,3%, frigider și congelatoare - cu 5,4%, încălțăminte – cu 4,9%, mașini de spălat – cu 4,1%, materiale de construcție - cu 2,5% etc. Totodată, s-au redus prețurile la combustibil cu 1,2%.

Fluctuațiile prețurilor la mărfurile nealimentare sunt determinate, în mare măsură, de evoluția cursului de schimb al monedei naționale. Plus la aceasta, majorarea prețurilor minime pentru țigările comercializate în Republica Moldova, conform Legii bugetului de stat pentru anul 2019, a condiționat majorarea prețurilor la această categorie de mărfuri.

Contribuția prețurilor la mărfurile nealimentare asupra modificării IPC general a fost de 1,8 p.p., în special datorită creșterii prețurilor la țigări (0,5 p.p.) și confecțiilor (0,3 p.p.).

Tarifele la serviciile prestate populației s-au majorat cu 3,5% față de decembrie 2018, fiind cauzată, în mare parte, de majorarea costurilor la serviciile de educație și învățământ cu 6,1% determinată de creșterea prețurilor pentru creșe și grădinițe, alimentație publică – cu 6,2% și chirie - cu 5,6%. De asemenea, s-au majorat tarifele la energie electrică cu 10%, ca rezultat al hotărârii ANRE din 16.08.2019. Per ansamblu, contribuția tarifelor la servicii asupra IPC general a fost neesențială (0,9 p.p.), din care 0,4 p.p. revin tarifelor la energie electrică.

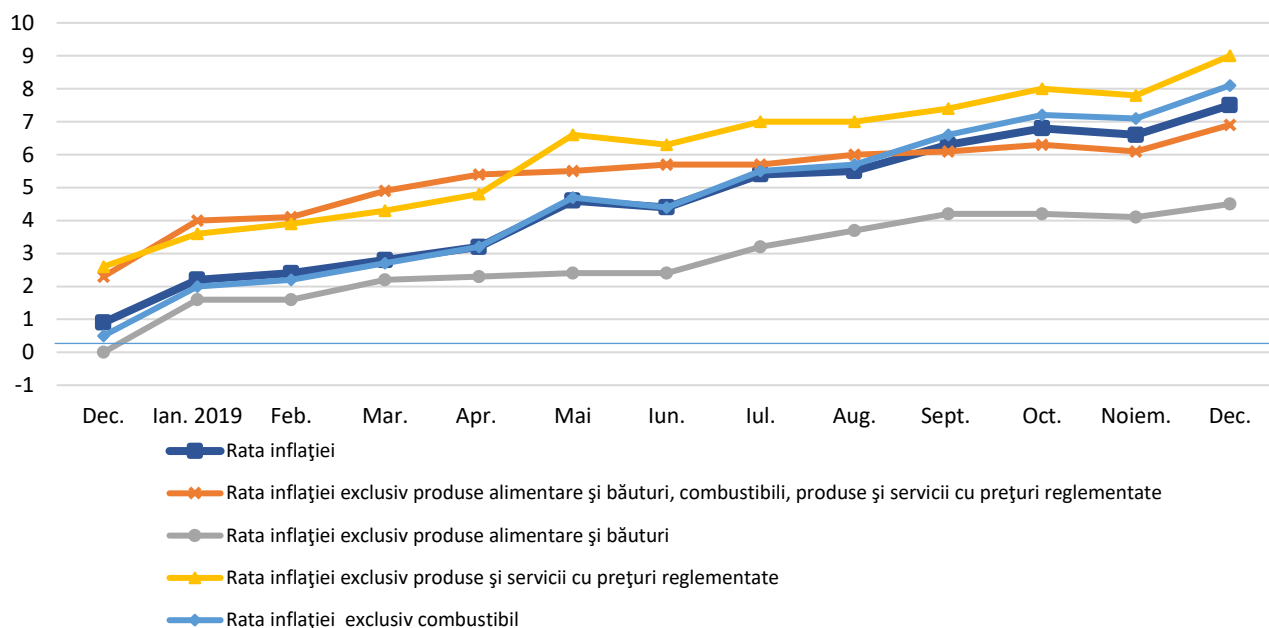
Sursă: Biroul Național de Statistică
Calculule Ministerului Economiei și Infrastructurii

Rata **inflației de bază**¹ exclusiv produse alimentare și băuturi, combustibili, produse și servicii cu prețuri reglementate a fost 6,9% față de decembrie 2018, cu 4,6 p.p. mai mare decât nivelul ratei inflației de bază în luna respectivă a anului 2018. Rata inflației exclusiv produse alimentare și băuturi a fost 4,5%, exclusiv

¹Indicele inflației de bază reflectă sursele persistente ale presiunilor inflaționiste care permite de a percepe trendul inflației în cazul când efectele influențelor temporare și tranzitorii sunt eliminate. Calculul acestui indice se efectuează prin eliminarea din indicele prețurilor de consum general a efectelor unor șocuri tranzitorii de genul modificărilor intervenite în urma schimbării prețurilor și tarifelor la bunuri și servicii cu prețuri reglementate, a condițiilor climaterice nefavorabile care au afectat oferta de produse alimentare, modificărilor de preț la unele produse sezoniere și a variațiilor prețurilor internaționale la combustibili.

combustibil – 8,1%. Rata inflației exclusiv produse și servicii cu prețuri reglementate a constituit 9%, fiind cu 6,4 p.p. mai mare comparativ cu nivelul lunii decembrie 2018.

Dinamica ratei anuale a inflației (față de luna respectivă a anului precedent), %

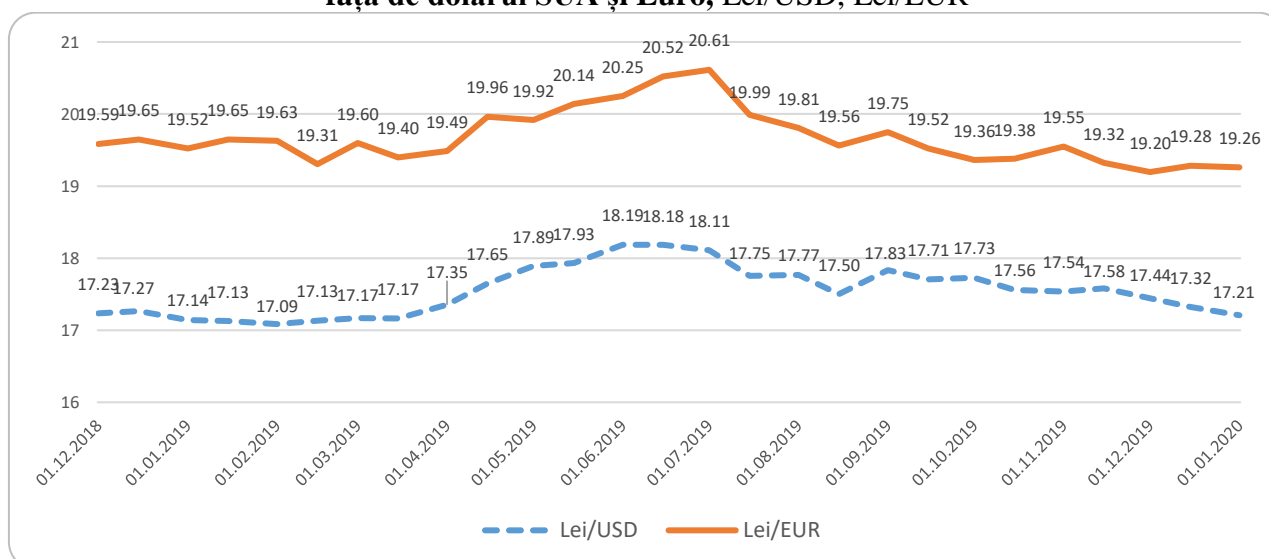

Sursă: Biroul Național de Statistică

1.2. Cursul de schimb și piața valutară

De la începutul anului 2019 moneda națională a marcat o depreciere de 0,4% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,14 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2019 până la 17,21 lei la 31.12.2019). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 1,3%. Principalii factori care au determinat deprecierea monedei naționale au fost diminuarea intrărilor de valută din contul remiterilor de peste hotare, precum și criza politică din luna iunie. De asemenea, la evoluția cursului de schimb au influențat oscilațiile dolarului SUA pe piețele valutare internaționale și politica monetară a BNM.

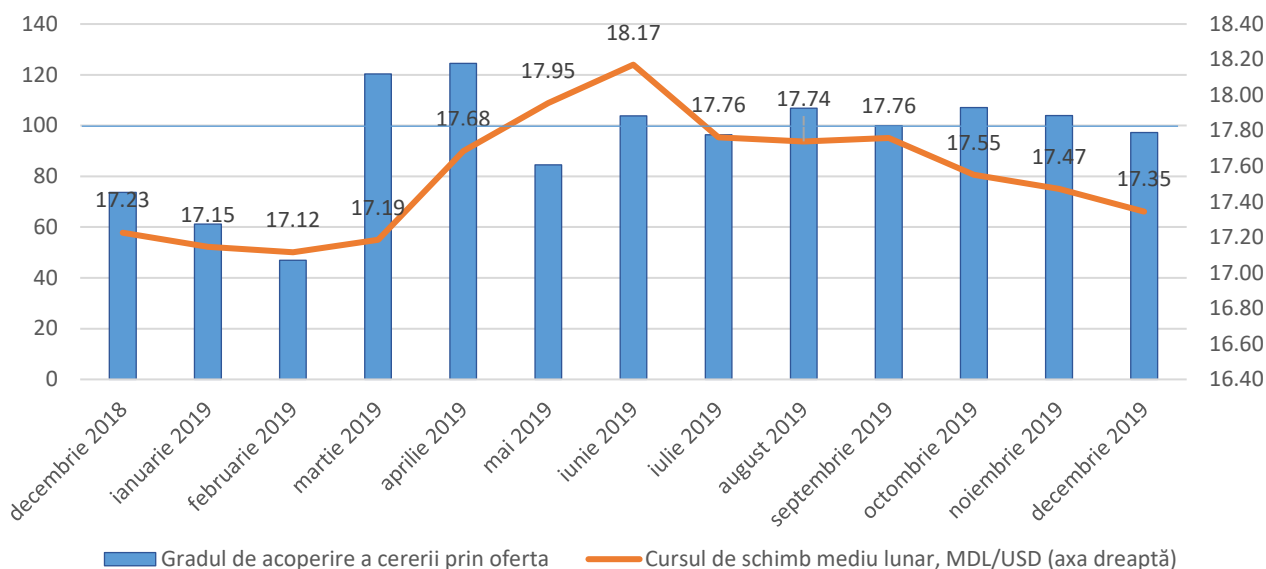
Evoluția cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA și Euro, Lei/USD, Lei/EUR

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În anul 2019, **gradul de acoperire a cererii nete de valută** din partea agenților economici prin oferta netă de valută de la persoanele fizice a constituit 94%, comparativ cu 102,8% în anul 2018. Deficitul de valută pe piața valutară este determinat, în mare parte, de micșorarea ofertei de valută din partea persoanelor fizice, ca rezultat al reducerii influxului remitențelor valutare de peste hotare și creșterea cererii de valută din partea agenților economici.

Gradul de acoperire a cererii nete de valută străină din partea agenților economici prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, %

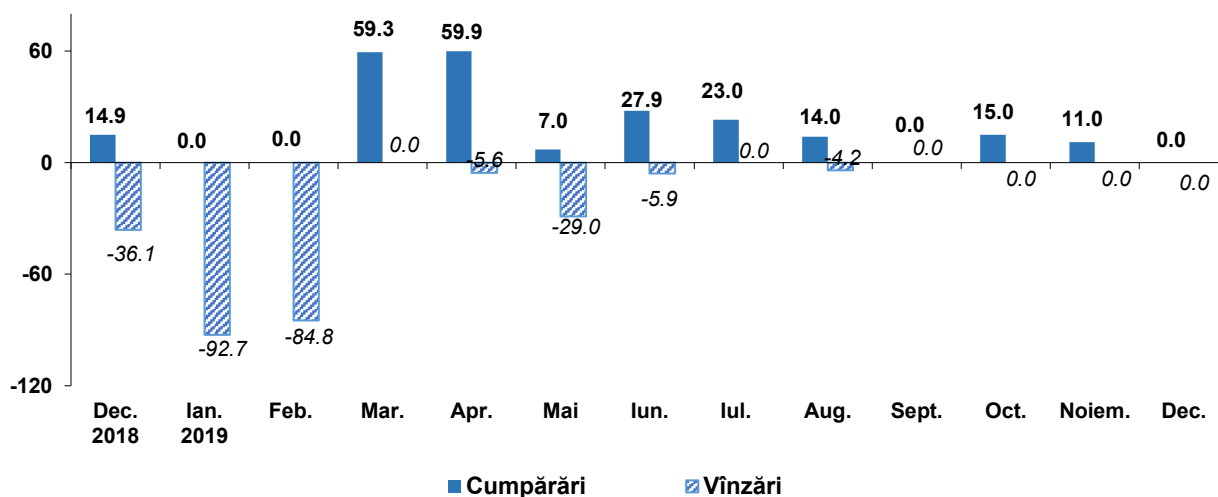
Sursă: Banca Națională a Moldovei

În structura ofertei nete de valută de la persoanele fizice ponderea majoră revine monedei euro – 71,8%, ponderea dolarului a constituit 6%, rublei rusești – 10,9%.

În luna decembrie gradul de acoperire a cererii nete de valută din partea agenților economici prin oferta netă de valută de la persoanele fizice a constituit circa 97,3%. În aceste condiții, în luna decembrie BNM nu a efectuat cumpărări nete de valută pe piața valutară interbancară.

De la începutul anului Banca Națională a Moldovei (BNM) a efectuat vânzări nete pe piața valutară interbancară în valoare de 5,1 mil. dolari.

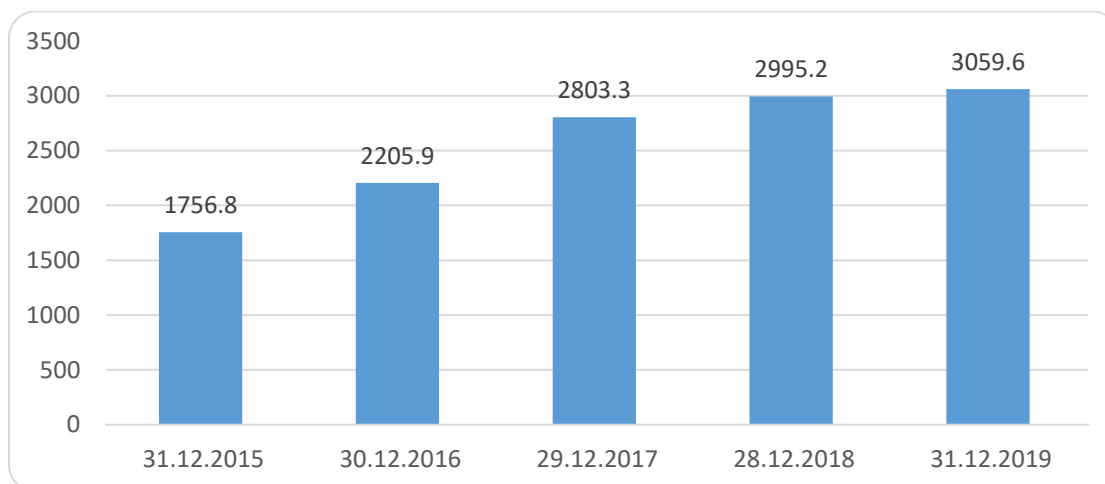
Activitatea BNM pe piața interbancară, echivalentul în mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Situația respectivă a determinat majorarea **Stocului activelor valutare de rezervă ale BNM** cu 2,2% față de situația la 28.12.2018, atingând un record istoric de 3059,6 mil. dolari (la 31.12.2019). Majorarea activelor oficiale de rezervă se datorează nu numai intervențiilor BNM pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută, dar și intrărilor valutare în favoarea Ministerului Finanțelor, unor granturi primite pentru suport bugetar, precum și aprecierii cursurilor de schimb ale valutilor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA.

Activele oficiale de rezervă ale Băncii Naționale a Moldovei (mil. dolari SUA)

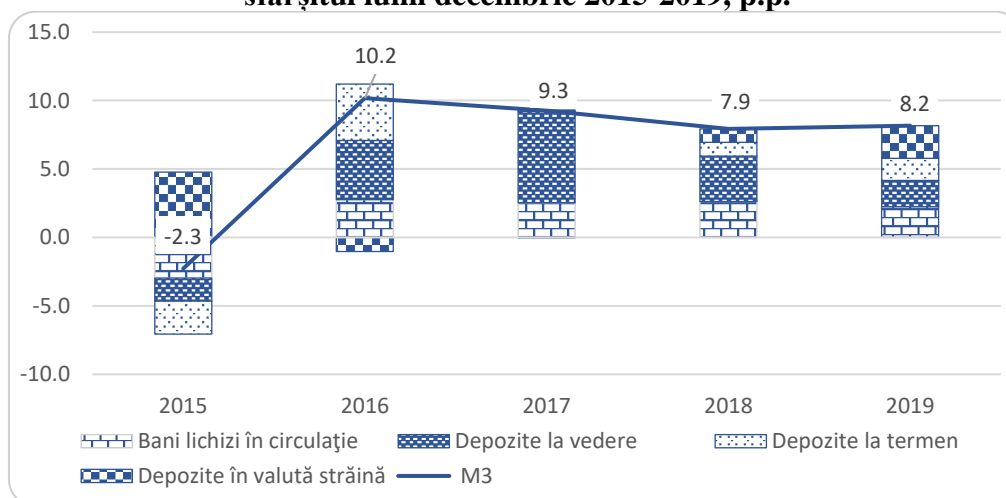
Sursă: Banca Națională a Moldovei

1.3. Indicatorii monetari

Masa monetară M3 la sfârșitul lunii decembrie 2019 a constituit 89,9 mild. lei și s-a majorat cu 8,2% comparativ cu situația similară din anul 2018. În componența M3 intră banii lichizi în circulație (25,5%), depozite în lei la vedere (21,9%), depozite în lei la termen (22,8%) și depozitele în valută (29,8%).

Cea mai mare parte în structura M3 revine depozitelor - 74,5%. La sfârșitul lunii decembrie 2019 soldul acestora a fost la nivel de 67 mild. lei, înregistrând o majorare cu 7,9% față de sfârșitul lunii decembrie 2018.

Contribuția la evoluția masei monetare M3, sfârșitul lunii decembrie 2015-2019, p.p.

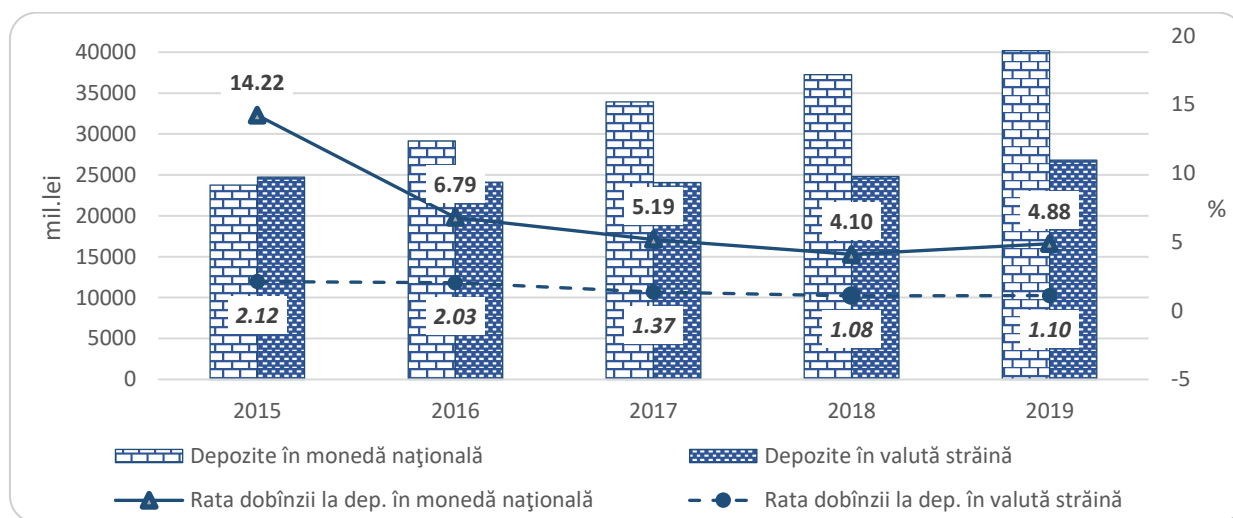
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Volumul de *bani în circulație* a constituit 22,9 mild. lei și a crescut cu 8,9% față de situația de la sfârșitul lunii decembrie 2018. Bani în circulație reprezintă numerarul implicat în procesul de conversie, și anume:

bancnote, monede metalice etc. În sfera schimbului de mărfuri banii ca mijloc de circulație asigură executarea plăților pentru cumpărarea materiei prime și a materialelor și achitarea cu producătorii de mărfuri pentru producția finită. Respectiv, creșterea continuă a banilor în circulație reflectă intensitatea activității economice.

Față de sfârșitul lunii decembrie 2018 soldul *depozitelor în monedă națională* (60% din volumul total) s-a majorat cu 7,9%, atingând un volum de 40,2 mild. lei. Este de remarcă creșterea semnificativă a depozitelor la vedere – cu 8,8%. Aceasta se argumentează prin faptul că populația preferă să-și păstreze economiile în lei având acces la ele fără restricții, în pofida dobânzii mai mici comparativ cu depozitele la termen. Totodată, depozitele la termen s-au majorat cu 7% față de sfârșitul lunii decembrie 2018.

Soldul depozitelor și ratele dobânzii (medii lunare) la sfârșitul lunii decembrie 2015-2019

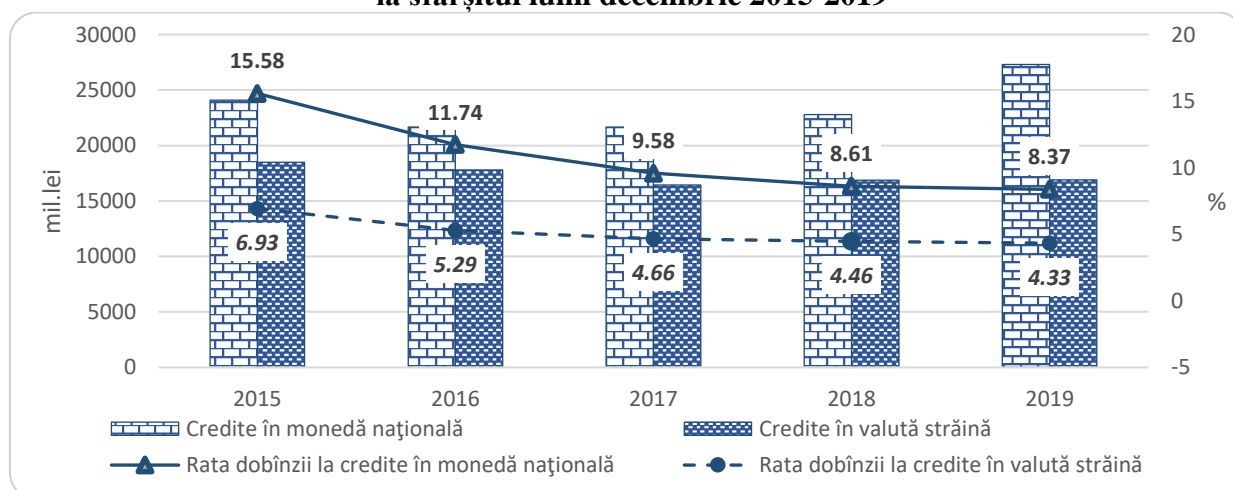

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În luna decembrie 2019 au fost atrase depozite noi în monedă națională cu 25,2% mai mult comparativ cu perioada respectivă a anului 2018, iar de la începutul anului - cu 8,8% mai mult.

Soldul *depozitelor în valută străină* este cu 8% mai mare față de situația de la sfârșitul lunii decembrie 2018, însumând 26,8 mild. lei. Deoarece soldul depozitelor în valută străină este recalculat în lei, valoarea acestora în mare parte depinde de evoluția cursului de schimb. În luna decembrie 2019 au fost atrase depozite noi în valută străină cu 7,8% mai puțin față de perioada respectivă din 2018, iar în ianuarie-decembrie 2019 – cu 0,5% mai mult.

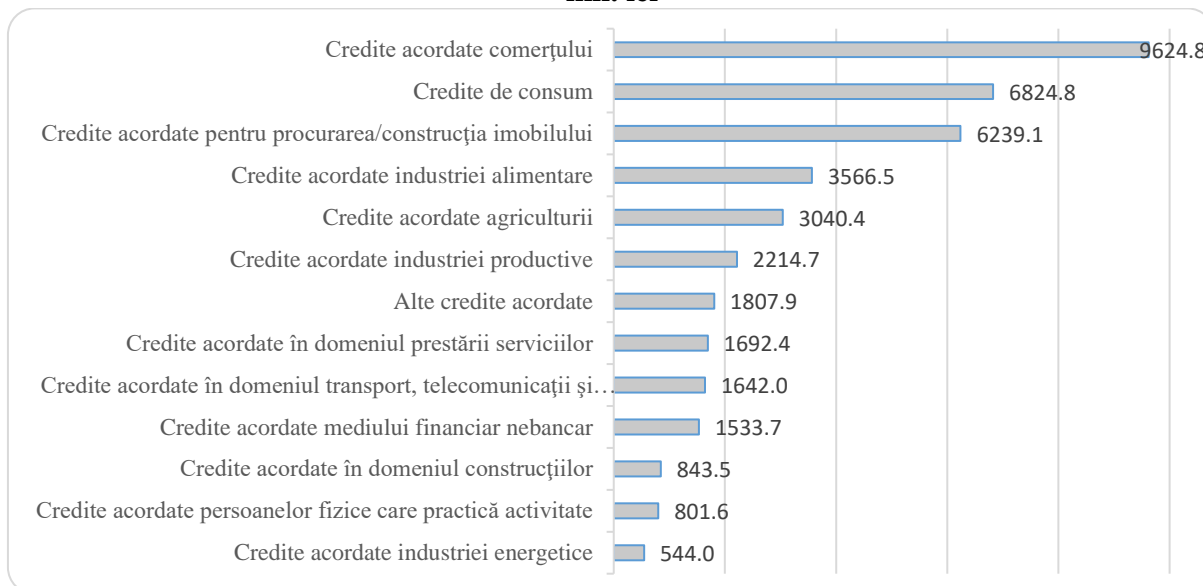
Soldul creditelor și ratele dobânzii (medii lunare) la sfârșitul lunii decembrie 2015-2019

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Datorită nivelului redus al ratelor dobânzii la credite, precum și lansării programului "Prima casă", **creditarea** economiei se înviorează. Soldul creditelor în economie a marcat o creștere cu 11,5% față de nivelul înregistrat la sfârșitul lunii decembrie 2018, constituind 44,2 mild. lei. Soldul creditelor în monedă națională s-a majorat cu 19,9%, iar al celor în valută străină - cu 0,2%. Cu toate acestea, încă persistă reticența din partea băncilor în a oferi credite, dată fiind norma rezervelor obligatorii înaltă și profitabilitatea acestora.

Portofoliul de credite pe sectorul bancar al Republicii Moldova la 31.12.2019, mil. lei

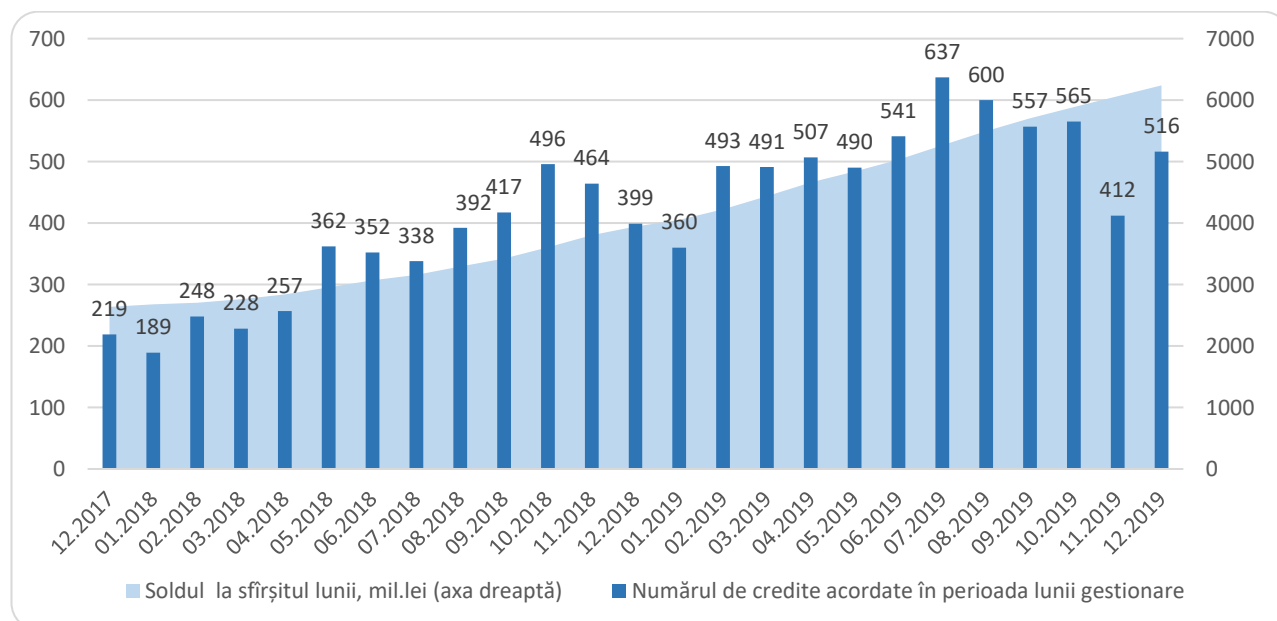

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În portofoliul de credite acordate cea mai mare pondere – 23,8% - revine creditelor destinate comerțului, apoi 16,9% - consumului, 15,5% - pentru procurarea/construcția imobilului, 8,8% - industriei alimentare etc.

Cea mai intensă creștere a fost înregistrată la creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului, volumul cărora s-a majorat față de decembrie 2018 de circa 1,6 ori (2,3 mild. lei), fapt care se explică inclusiv prin lansarea în luna mai 2018 a programului "Prima Casă".

Credite acordate pentru procurarea/construcția imobilului

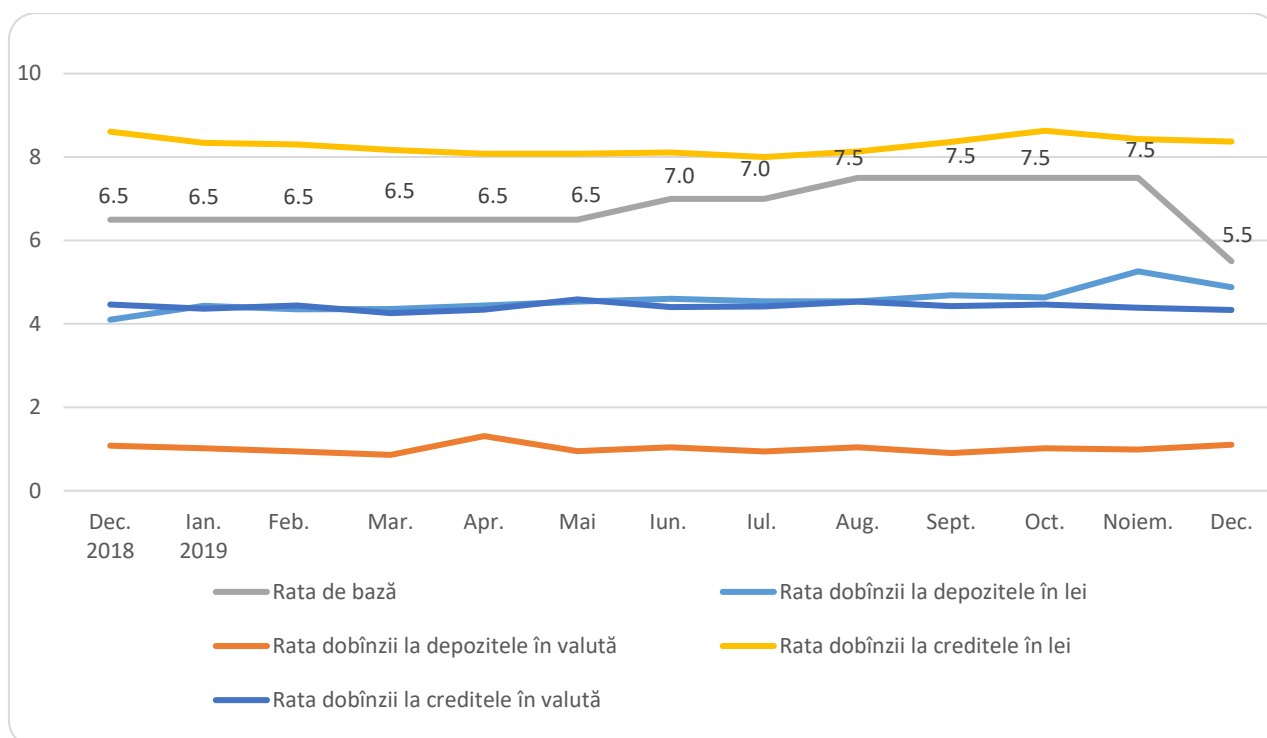

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În luna decembrie 2019 a fost acordat un volum de credite noi în monedă națională mai mare cu 4% față de cel din luna decembrie 2018. Totodată, volumul de credite noi acordate în valută străină s-a majorat cu 33,3%. Cumulativ în anul 2019 volumul creditelor noi acordate în monedă națională a fost în creștere față de perioada analogică a anului 2018 cu 22,5%, iar în valută străină – cu 9%.

Rata de bază se aprobă în calitate de rată de referință pentru principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt. Aceasta se stabilește de către BNM în rezultatul evaluării balanței riscurilor interne și externe cărora ar putea fi supusă economia Republicii Moldova și a perspectivelor inflației pe termen scurt și mediu. Începând cu 11.12.2019, conform deciziei de politică monetară, rata de bază a fost micșorată până la 5,5% ca răspuns la presiunile dezinflaționiste care se așteaptă în anul 2020. La fel, au fost luate în calcul anticipările cu privire la mediul extern și evoluțiile recente din economia națională.

Evoluția ratei de bază și a ratelor dobânzii la depozite și credite, %

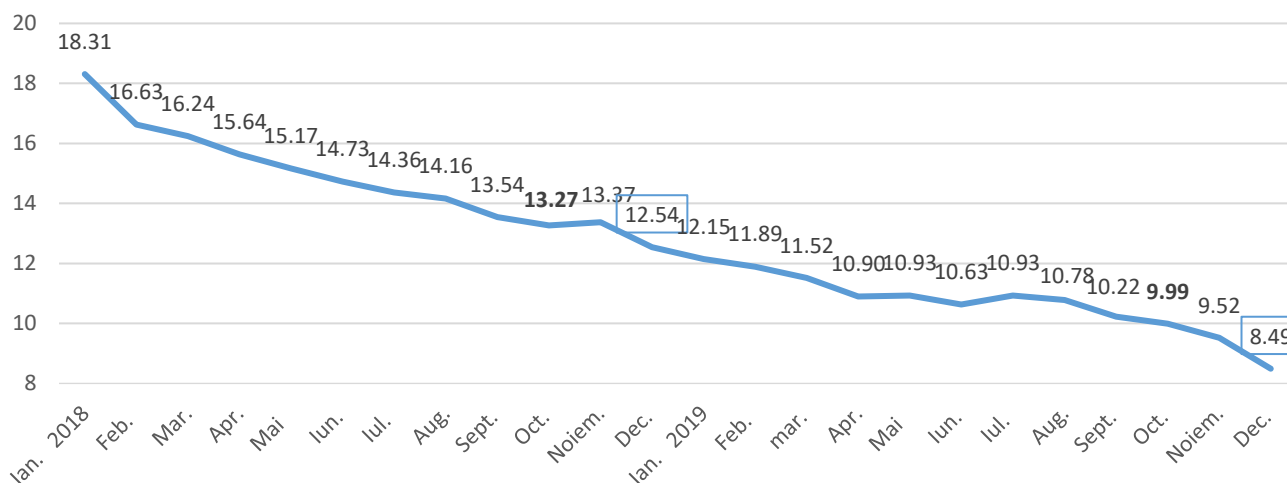

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Gradul de acoperire a creditelor prin depozite a fost la nivel de 151,6%. Aceasta indică faptul că există resurse pentru intensificarea creditării, iar băncile comerciale au lichiditatea necesară pentru finanțarea economiei.

Un indicator important care arată atât eficiența bancară, cât și riscul creditării, este nivelul creditelor neperformante. Acestea reprezintă datoriile care cel mai probabil nu vor fi rambursate, astfel creând probleme și dificultăți băncilor creditoare. Soldul datoriei la credite neperformante ca pondere în soldul total al datoriei la credite după 2 ani de evoluție ascendentă, înregistrează o tendință de diminuare de la 18,5% în luna noiembrie 2017 (când a fost atins nivelul maxim) până la 8,5% în luna decembrie 2019. Diminuarea ponderii creditelor neperformante se explică prin faptul că băncile au aplicat unele proceduri noi (separarea activelor „bune” de cele „rele” etc.), care au condus la reducerea stocului acestora.

Datoria la credite neperformante, % din total datorie la credite

Sursă: Banca Națională a Moldovei

2. Finanțe publice

2.1. Bugetul public național

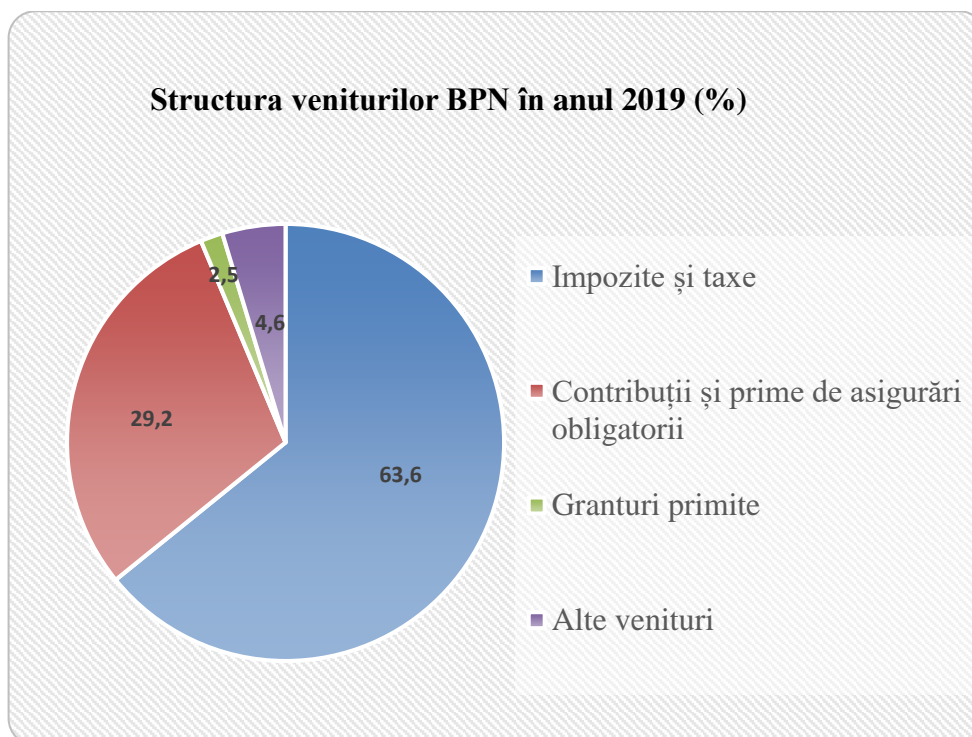
În perioada ianuarie-decembrie a anului 2019 la bugetul public național (BPN) s-au acumulat **venituri** într-un volum de 62,9 mild. lei, sau cu 8,5% mai mult decât s-a acumulat în aceeași perioadă a anului 2018, în timp ce s-au efectuat **cheltuieli** în sumă de 66 mild. lei, sau cu 10,7% mai mult. Cheltuielile bugetare au depășit veniturile cu 3 mild. lei – un deficit bugetar semnificativ, dacă se ia în considerare deficitul din ianuarie-decembrie 2018 de 1,6 mild. lei.

Indicatorii principali privind executarea Bugetului Public Național, mil. lei

	Bugetul Public Național	Inclusiv:			
		Bugetul de Stat	Bugetele locale	Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat	Fondurile Asigurărilor de Asistență Medicală
Venituri	62 949,2	39 968,0	16 724,3	21 748,3	7 636,3
din care transferuri primite			12 328,2	7 957,0	2 813,6
Cheltuieli	65 971,9	43 070,2	16 937,5	21 602,3	7 489,6
din care transferuri acordate		23 098,8			
Deficit (-)/Excedent(+)	-3 022,7	-3 102,2	-213,2	146,0	146,7

Sursă: Ministerul Finanțelor

Cu o pondere majoritară de circa 64% în total venituri, **impozitele și taxele** au contribuit cel mai semnificativ la creșterea veniturilor BPN, înregistrând o creștere de 6,4%. Încasările din **impozite și taxe pe mărfuri și servicii**, preponderent cele din contul Taxei pe valoarea adăugată, au influențat în cea mai mare măsură creșterea veniturilor. Încasările din TVA s-au majorat cu 8,4% și au asigurat 32% din creșterea totală a veniturilor și din Accize – cu 9,6%, contribuind la creștere în proporție de 11%. Menținerea veniturilor din impozite și taxe pe mărfuri și servicii pe un trend ascendent accentuează dependența economiei naționale de consum (în ianuarie-noiembrie 2019 comerțul cu amănuntul a înregistrat o creștere reală de circa 13,7% și comerțul cu ridicata – o creștere nominală de 16,1% față de perioada similară a anului trecut).

Sursă: Ministerul Finanțelor

Acumulările din *impozitele pe venit* au rămas la același nivel ca în anul 2018. În pofida creșterilor salariale înregistrate în anul curent (conform datelor pentru ianuarie-septembrie 2019, salariul mediu lunar în economie s-a majorat cu 15%: în sectorul bugetar – cu 20,4% și în sectorul real – cu 13,1%), încasările din impozitele pe venitul persoanelor fizice (salariu) sunt în diminuare – cu 0,3%. Totodată, încasările din impozitele pe venitul persoanelor juridice au înregistrat o creștere de numai 0,2%.

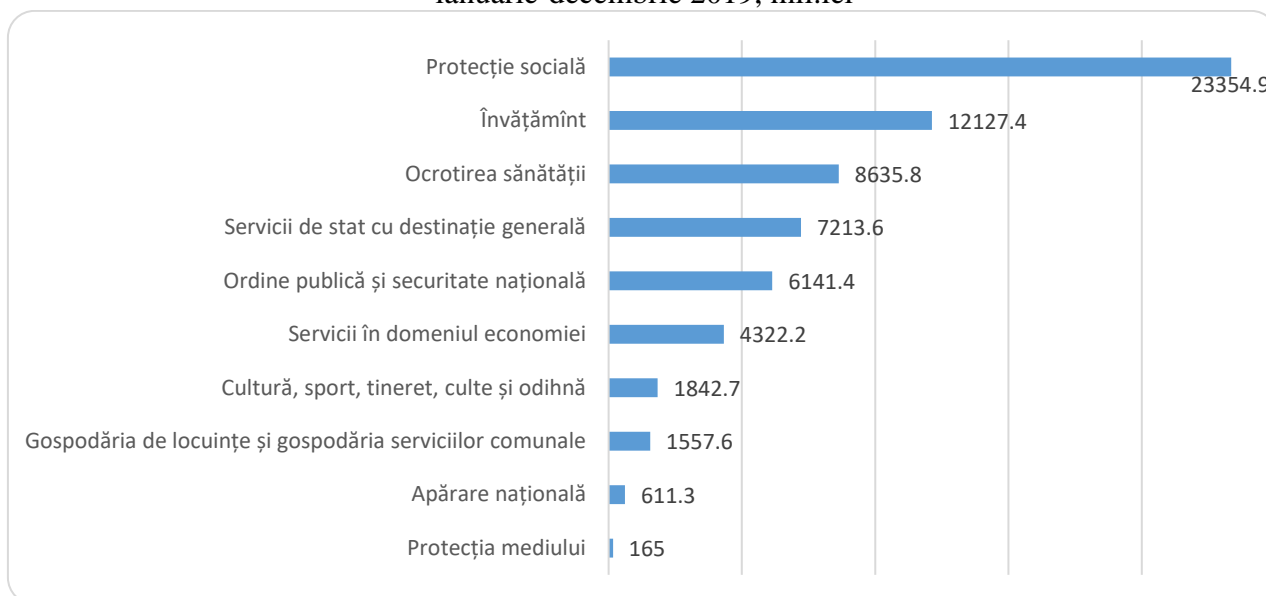
Veniturile din *impozite pe proprietate* dețin o pondere de numai 1,0% și impactul creșterii acestora cu 3% asupra evoluției veniturilor totale nu este simțitor.

Din contul *contribuțiilor și primelor de asigurări obligatorii* s-au acumulat venituri în sumă de 18,4 mild. lei. Deținând ponderea de circa 29% în volumul total al veniturilor bugetare, majorarea acestora cu 7,3% a asigurat circa 25% din creșterea totală a veniturilor. Veniturile din contribuțiile de asigurări sociale s-au majorat cu 4,6%, dar din contul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală – cu 15,8%.

Au fost primite *granturi* într-un volum ce depășește de circa 4 ori volumul primit în aceeași perioadă a anului trecut. De la organizațiile internaționale au fost primite granturi mai mult de 5 ori. Deși ponderea acestora este destul de joasă (2,5%), această majorare a asigurat 25% din creșterea veniturilor totale.

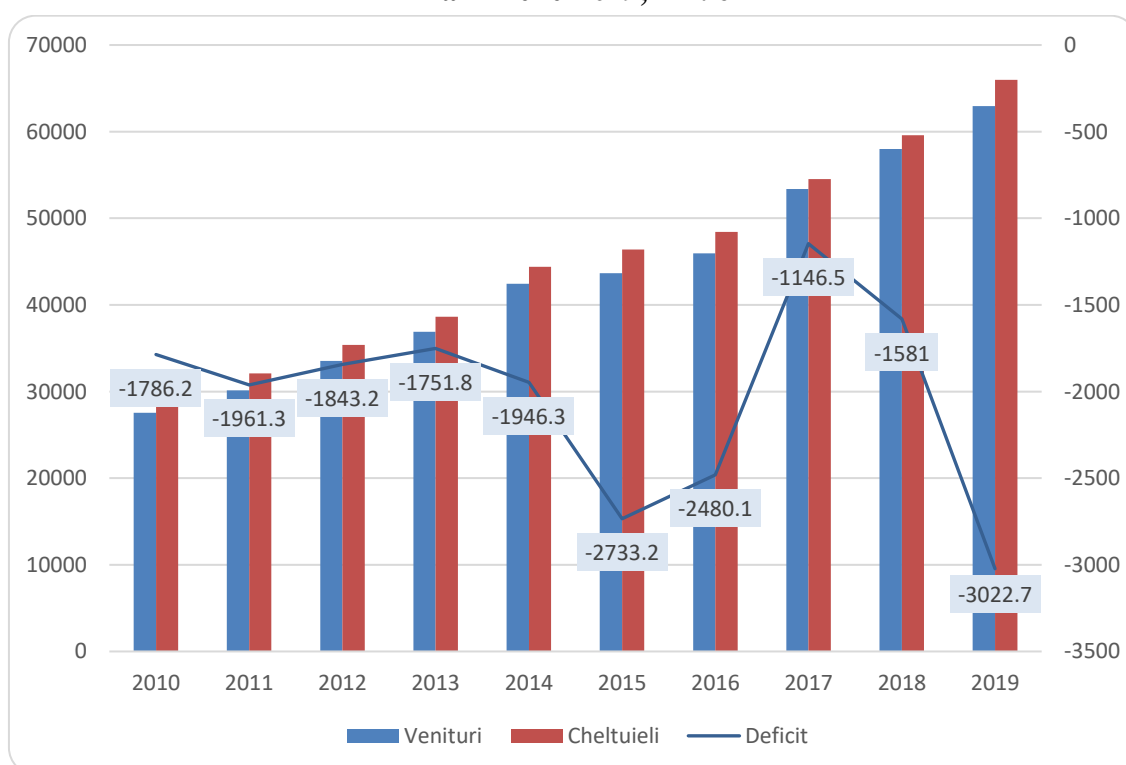
În perioada ianuarie-decembrie 2019 au fost efectuate *cheltuieli* în sumă de 65 971,9 mil. lei, ceea ce este cu 10,7% peste nivelul înregistrat în anul 2018. După clasificarea funcțională, cea mai mare pondere în volumul total al cheltuielilor revine prestațiilor sociale – 35,4%, urmată de cheltuielile de învățământ – 18,4%, ocrotirea sănătății – 13,1%, servicii de stat cu destinație generală – 9,3%, ordine publică și securitate națională – 6,6% etc.

Cheltuielile BPN după clasificarea funcțională, ianuarie-decembrie 2019, mil.lei

Creșterea cheltuielilor cu un ritm mai mare decât a veniturilor preponderent ca rezultat al măsurilor de majorare a salariilor în sectorul bugetar a determinat acumularea unui deficit de -3022,7 mil.lei. În perioada analogică a anului trecut a fost creat un deficit de -1581,0 mil.lei.

Evoluția veniturilor, cheltuielilor și a deficitului bugetar în anii 2010-2019, mil.lei

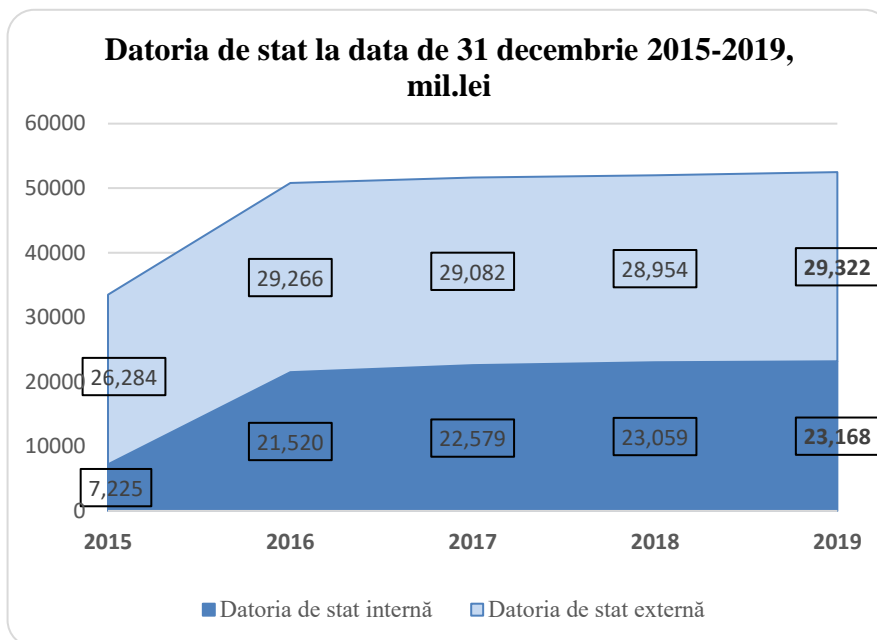

Sursă: Ministerul Finanțelor

Deficitul bugetar a fost acoperit de surse interne și externe de finanțare sub formă de active financiare (creanțe, credite interne acordate instituțiilor nefinanciare și financiare, împrumuturi recreditate interne instituțiilor nefinanciare și financiare) și datorii (datorii interne, împrumuturi interne de la instituțiile nefinanciare și financiare).

2.2. Datoria de stat administrată de Guvern

Datoria de stat (internă și externă) administrată de Guvern a însumat circa 52,5 mld. lei la sfârșitul lunii decembrie 2019, fiind în creștere cu 0,9% față de aceeași dată a anului 2018. În structura totală a datoriei de stat, datoria internă are o pondere de 44,1% și, respectiv, datoria externă – 55,9%. Nivelul de îndatorare a țării se încadrează în parametrii de risc stipulați în Programul Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021).

Datoria de stat internă s-a majorat față de situația de la sfârșitul anului 2018 cu 0,5%. Situația respectivă s-a produs din contul majorării emisiunii valorilor mobiliare de stat (VMS) pe piața primară. O creștere atât de neesențială permite de a constata o anumită stabilitate la capitolul datoriei interne.

Stocul datoriei de stat interne este complet format din VMS, volumul cărora a constituit circa 23,2 mld. lei la prețul de cumpărare, inclusiv: VMS emise pe piața primară – 8,3 mld. lei (în creștere cu 4,3%), VMS convertite (datoria de stat internă contractată anterior de la BNM convertită în VMS) – 2063,4 mil. lei (la nivelul situației similare a anului 2018) și VMS emise pentru executarea garanției de stat – 12,9 mld. lei (față de situația similară a anului trecut denotă o diminuare cu 230 mil.lei, ca rezultat al executării obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat). Spre informare, VMS emise pentru executarea garanției de stat au intrat în componența datoriei de stat interne în luna octombrie 2016, când soldul s-a majorat brusc cu 13,3 mil.lei.

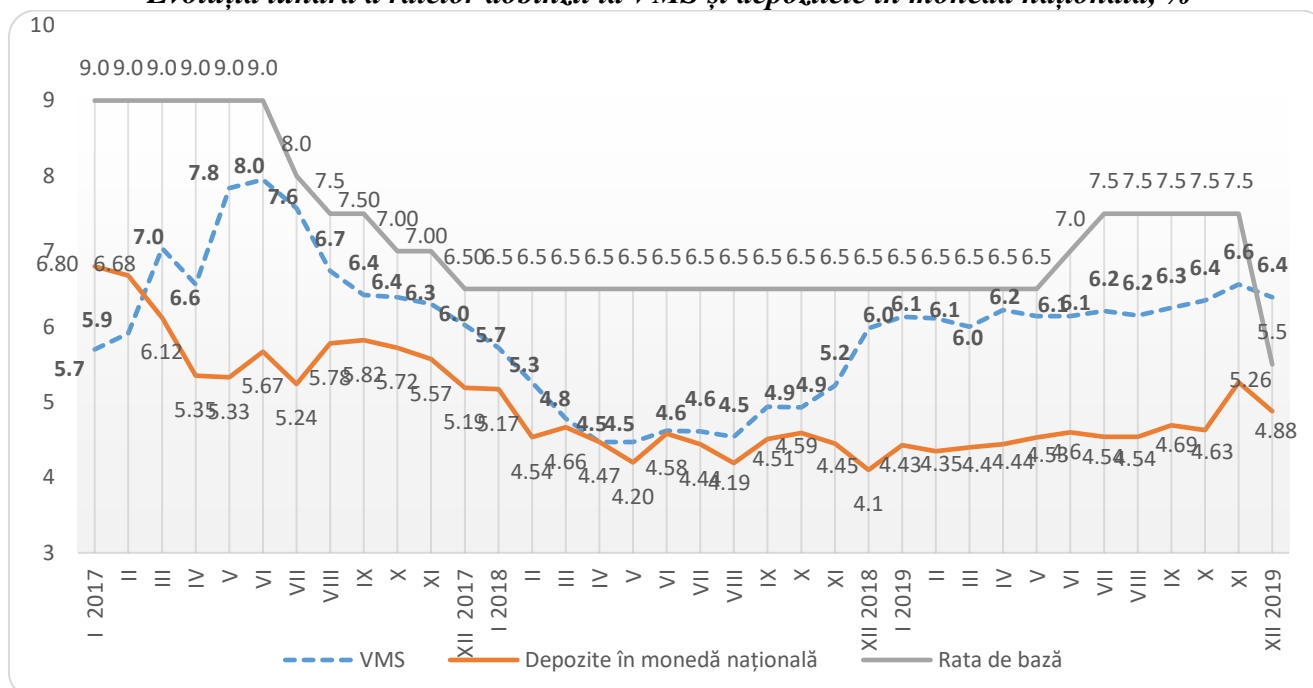
Valorile mobiliare de stat cu scadență până la un an au fost emise pe trei termene: 91, 182 și 364 zile, ponderea acestora în totalul VMS comercializate fiind de circa 92%. Majoritatea VMS au fost emise pe termen de 364 zile (42%), după care urmează cele emise pe 182 zile (37%) și 91 zile (13%). Scadența scurtă a titlurilor de stat crește riscul de refinanțare a datoriei, creând impedimente în calea implementării unor proiecte investiționale pe termen lung.

Piața VMS este în continuare dominată de băncile comerciale (circa 81%), care au în prezent lichidități în exces. Restul investitorilor sunt în continuare slab dezvoltați și neinițiați în investițiile în titluri de stat (nivelul jos de educație financiară a populației și lipsa de cunoștință cu privire la posibilitățile și avantajele investițiilor în instrumentul respectiv).

Rata medie a dobânzii la VMS realizate prin licitație în luna decembrie 2019 a fost de 6,39% (cu 0,41 p.p. peste nivelul din luna decembrie 2018). Rata dobânzii la VMS, la fel ca și rata dobânzii la depozite și credite, sunt corelate cu rata de bază a BNM. În același timp, se observă faptul că rata dobânzii la VMS este mai mare decât rata dobânzii la depozitele în monedă națională - principalele instrumente de investiții

concurrente. Constatărea respectivă determină alegerea investitorilor de a-și plasa lichiditățile în instrumente mai rentabile, cu o dobândă mai mare, respectiv, în VMS.

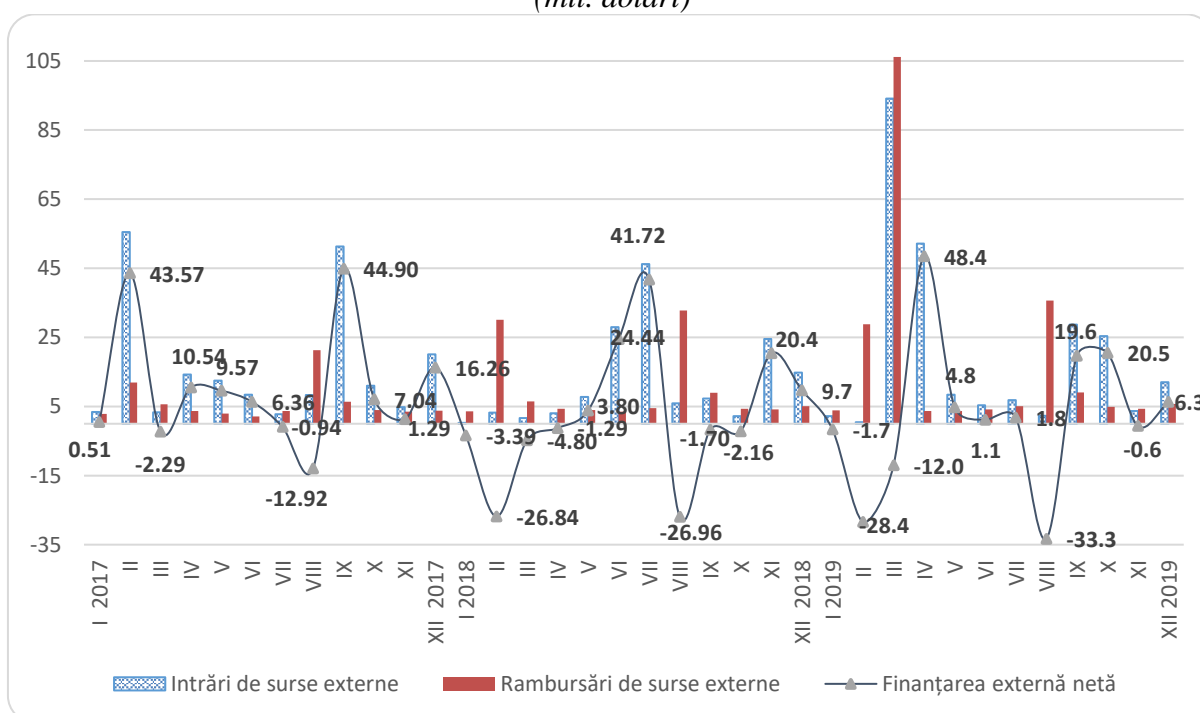
Evoluția lunară a ratelor dobânzii la VMS și depozitele în monedă națională, %

Sursă: Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei

Soldul **datoriei de stat externe** administrată de Guvern a însumat 1703,9 mil. dolari, comparativ cu 1689 mil. dolari la data de 31 decembrie 2018 (în creștere cu 0,9%). În lunile ianuarie-decembrie 2019 surse externe de finanțare au intrat în valoare de circa 241,6 mil. dolari și au fost rambursate – 215,0 mil. dolari. Respectiv, finanțarea externă netă a atins 26,6 mil. dolari. Totodată, fluctuația ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute, pe parcursul anului 2019, a atins valori negative și a constituit 11,68 mil. dolari SUA. Astfel, soldul datoriei de stat externe la 31 decembrie 2019 s-a majorat față de soldul datoriei de stat externe la situația din 01 ianuarie 2019 cu aproximativ 14,87 mil. dolari SUA sau cu 0,9%.

Intrări lunare de surse externe de finanțare, rambursările și finanțarea externă netă (mil. dolari)

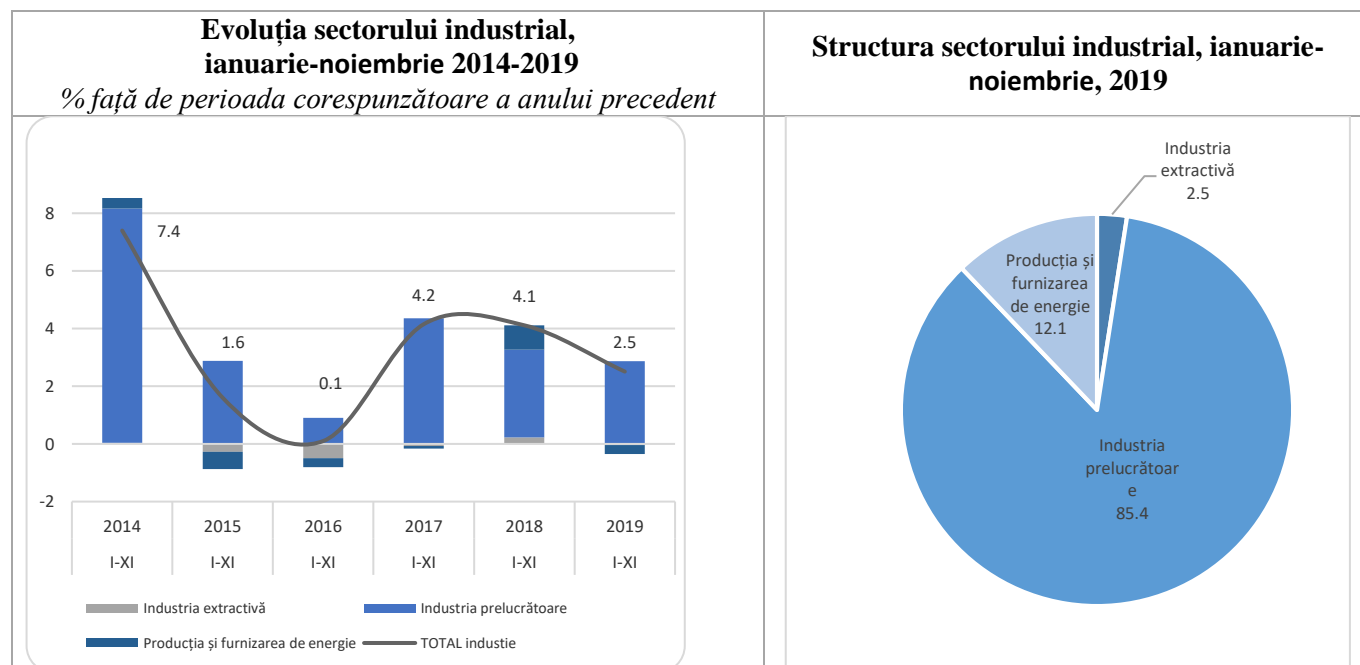

Sursă: Ministerul Finanțelor

3. Sectorul real

3.1. Industria

În ianuarie-noiembrie 2019 s-a înregistrat o creștere a volumului producției industriale cu 2,5%. Creșterea înregistrată a fost determinată de majorarea industriei prelucrătoare (+3,4%). Influențată de regimul termic ridicat, producția și furnizarea de energie a fost în diminuare (-2,4%). De asemenea, un rezultat negativ a fost înregistrat de industria extractivă (-1,8%).

Sursa: Biroul Național de Statistică

Dezvoltarea industriei autoimotive, a sectorului construcțiilor, precum și creșterea din ultimele luni ale industriei alimentare au constituit factorii de bază care au asigurat creșterea sectorului industrial în perioada analizată.

Fabricarea de piese pentru autovehicule și motoare a fost ramura principală care a contribuit la creșterea sectorului industrial. Ocupând o cotă de 3,5% în total industrie, această ramură a înregistrat o majorare de 31,5% în perioada ianuarie-noiembrie 2019, asigurând circa 75% din creșterea sectorului (-1,9 p.p.). Ramura respectivă continuă să se extindă datorită dezvoltării proiectelor investitorilor străini inițiate în perioada 2017-2019 în cadrul Zonelor Economice Libere. Totuși, este de remarcă că, în ultimele luni, această ramură înregistrează o încetinire a ritmurilor de creștere, fapt datorat, cel mai probabil, de diminuarea cererii pe piețele externe.

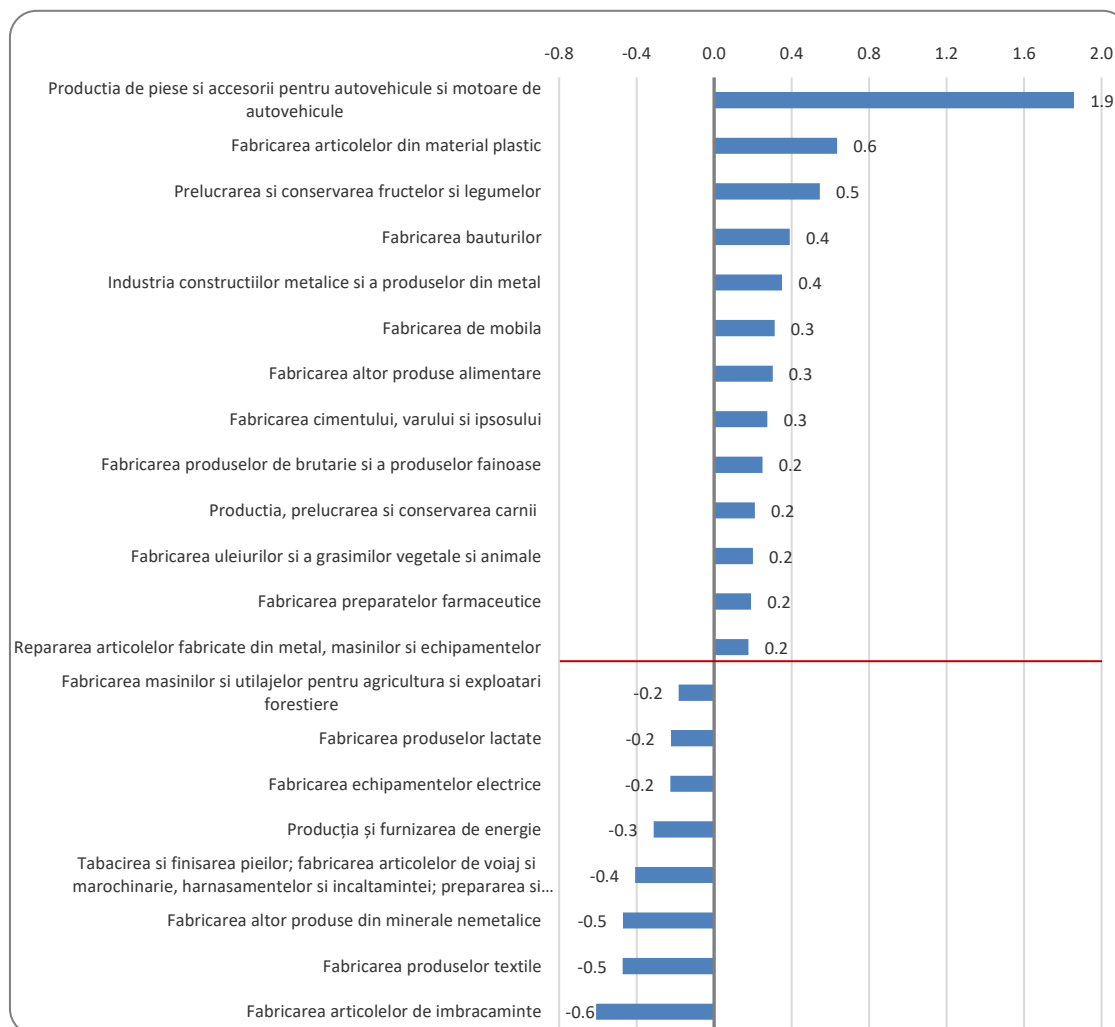
De asemenea, în ascensiune au fost ramurile industriale conexe cu sectorul construcțiilor: *fabricarea articolelor din material plastic, inclusiv geamuri, uși* (creștere +18,6%; contribuția la creșterea industriei de +0,6 p.p.), *fabricarea construcțiilor metalice și a produselor din metal* (creștere de 18,6%; contribuția la creșterea industriei de +0,4 p.p.), *fabricarea de mobilă* (creștere +12,1%; contribuția la creșterea industriei de +0,3 p.p.), *fabricarea cimentului, varului și ipsosului* (contribuția la creșterea industriei de +0,3 p.p.), etc.

Industria alimentară se menține în ascensiune, contribuind la creșterea sectorului industrial cu circa 1.3 p.p. (52% din creștere). Principalele ramuri ce au asigurat creșterea industriei alimentare, în perioada ianuarie-noiembrie 2019, au fost *prelucrarea fructelor și legumelor* (creștere +12,9%; contribuția la creșterea industriei de +0,5 p.p.), *fabricarea băuturilor* (creștere +4%; contribuția la creșterea industriei de +0,4 p.p.), *fabricarea altor produse alimentare* (creștere +10,2%; contribuția la creșterea industriei de +0,3 p.p.), *fabricarea produselor de brutărie și a produselor făinoase* (creștere +7,4%; contribuția la creșterea industriei de +0,2 p.p.), *fabricarea și prelucrarea cărnii* (creștere +3,3%; contribuția la creșterea industriei

de +0,2 p.p.), *fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale* (creștere +9,4%; contribuția la creșterea industriei de +0,2 p.p.).

Pe lângă ramurile industriale menționate mai sus, un aport pozitiv semnificativ la evoluția sectorului industrial l-a avut creșterea producției de *preparate farmaceutice* (+16,6%; contribuția la creșterea industriei de +0,2 p.p.).

Principalele ramuri care au influențat evoluția industriei, ianuarie-noiembrie 2019, p.p.
(+ influență pozitivă; - influență negativă)

Sursa: Biroul Național de Statistică

În același timp, în ianuarie-noiembrie 2019, ramuri industriale importante și-au restrâns volumul producției, stagnând evoluția sectorului industrial.

Industria ușoară, ce produce circa 14% din producția industrială, a înregistrat în ianuarie-noiembrie 2019 o descreștere medie de circa 9,7%, ce a avut un efect total de circa -1,5 p.p. asupra sectorului industrial. Descreșterea *industriei ușoare* a fost determinată de scăderea pronunțată a celor 3 sub-ramuri din care e constituită: *fabricarea articolelor de îmbrăcăminte* (evoluție -7,4%; influența asupra industriei -0,6 p.p.), *tăbăcirea și finisarea pieilor, fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnasamentelor și încălțămintei* (evoluție -15,4%; influența asupra industriei -0,4 p.p.), *fabricarea produselor textile*, altele decât îmbrăcăminte (evoluție -11,3 %; influența asupra industriei -0,5 p.p.). Factorul de bază care a provocat aceste descreșteri a constituit diminuarea cererii externe, produsele industriei ușoare fiind exportate în proporție de circa 79%.

Industria lactatelor continuă trendul negativ. Această industrie a scăzut cu 6,2% în perioada analizată și a influențat rezultatul sectorului industrial cu -0,2 p.p. Scăderea respectivă este legată de situația nefavorabilă din sectorul zootehnic (scăderea continuă a efectivului de vaci, ovine și caprine și respectiv a producției de

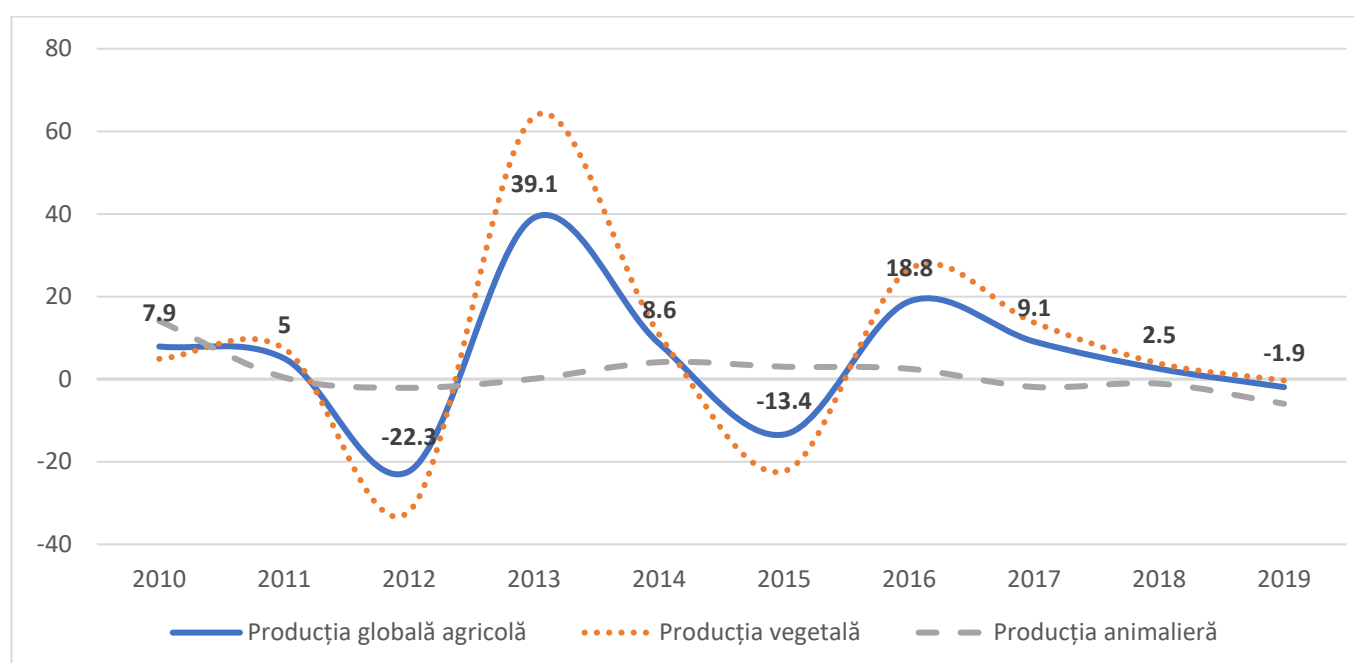
lapte, concentrarea efectivului de animale în sectorul casnic), precum și de imposibilitatea certificării calității producției animaliere pentru export în Uniunea Europeană, ceea ce limitează dezvoltarea ramurii.

De asemenea, o contribuție negativă esențială la rezultatul sectorului industrial au avut următoarele ramuri: *fabricarea sticlei și articolelor din sticlă* (-13,5%, influența asupra industriei -0,3 p.p.); *producția și furnizarea de energie* (-2,4%, influența asupra industriei -0,3 p.p.), *fabricarea echipamentelor electrice* (-8,4%, influența asupra industriei -0,2 p.p.), *fabricarea de mașini și utilaje pentru agricultură și exploatarea forestiere și altor utilaje cu destinație specifică* (influența asupra industriei -0,2 p.p.).

3.2. Agricultura

După trei ani de creștere consecutivă, în anul 2019 sectorul agricol a înregistrat un rezultat negativ. Producția globală agricolă în anul 2019, conform estimărilor preliminare, a înregistrat o scădere de 1,9% (în prețuri comparabile) față de anul 2018. Scăderea producției agricole a fost determinată, în special, de descreșterea profundă a producției animaliere (-6%). Totodată, producția vegetală a fost puțin sub nivelul anului 2018, înregistrând o descreștere de circa 0,3%.

Evoluția producției agricole, 2010-2019, în % față de anul precedent

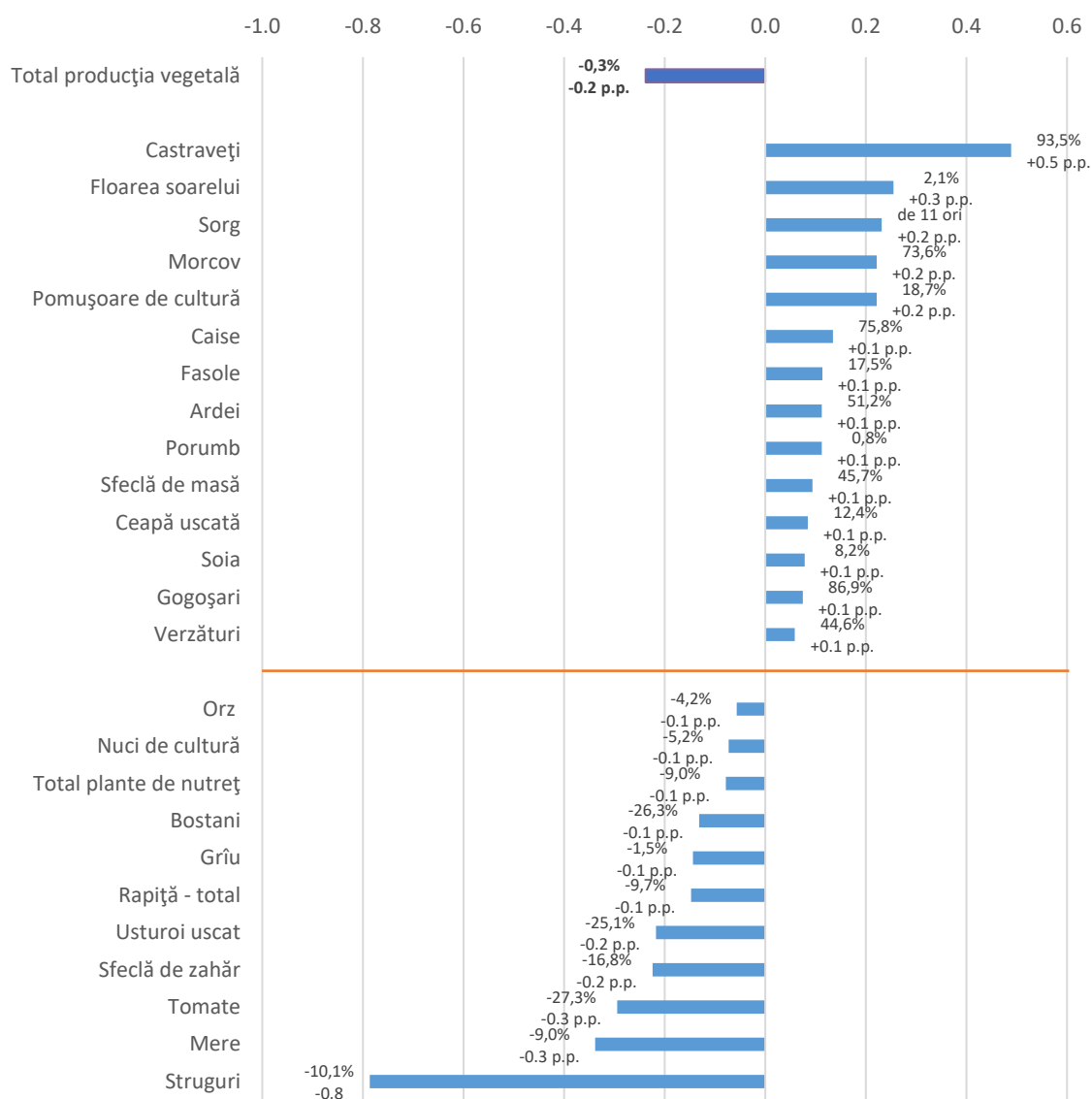

Sursă: Biroul Național de Statistică

În 2019, volumul producției vegetale s-a redus neesențial față de anul precedent (-0,3%). Comparativ cu anul 2018, 2019 a fost un an mai favorabil, în special, pentru castraveți (+93,5%), floarea soarelui (+2,1%), sorg (de 11 ori mai mult), morcov (+73,6%), pomușoare (+18,7%), caise (+75,8%), fasole (+17,5%), ardei (+51,2%), porumb (+0,8%), sfeclă de masă (+45,7%), ceapă (+12,4%), etc.

Totuși, condițiile climaterice mai puțin favorabile din 2019, precum și diminuarea suprafețelor însămânțate pentru unele culturi agricole, nu a permis atingerea nivelului de producție înregistrat în anul precedent. A fost în diminuare producția la asemenea culturi cum sunt strugurii (-10,1%), merele (-9%), tomatele (-27,3%), sfecla de zahăr (-16,8%), usturoiul (-25,1%), grâul (-1,5%), etc.

Principalele culturi agricole care au influențat evoluția producției globale agricole în anul 2019

Sursă: Biroul Național de Statistică

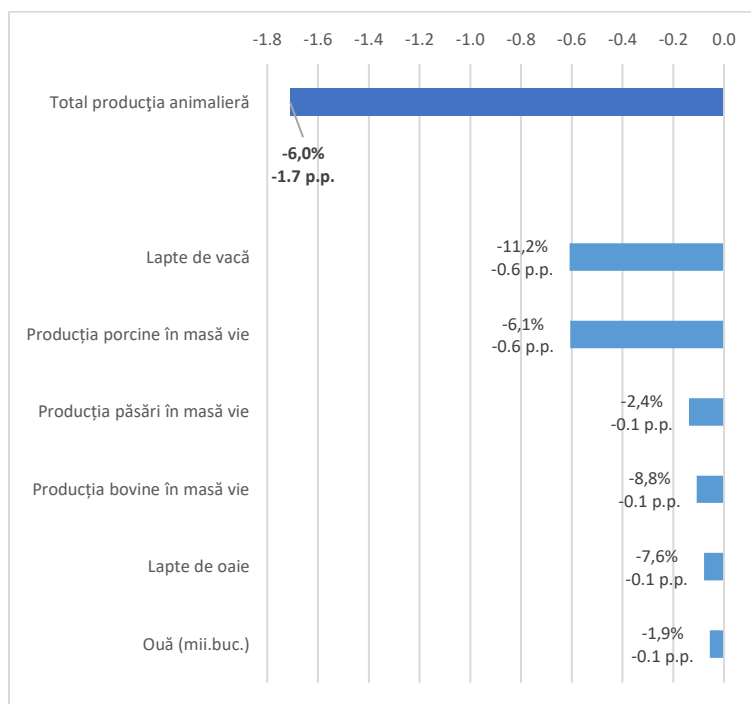
Sectorul zootehnic este în descreștere al treilea an consecutiv, tendința negativă accentuându-se de la an la an. În 2019, producția animalieră a scăzut cu 6%, ceea ce reprezintă 87% din descreșterea totală a sectorului agricol. Rezultatul negativ a fost determinat de micșorarea producției (creșterea) vitelor și păsărilor (-5%), a producției de lapte (-10,9%) și a producției de ouă (-2,2%).

Diminuarea producției vitelor și producției de lapte este explicată de micșorarea efectivului de vaci, care în anul 2019 a coborât până la circa 110 mii capete cu 14,1% mai puțin comparativ cu anul precedent. Situația nefavorabilă în sectorul zootehnic se datorează concentrării efectivului de vaci în gospodăriile individuale ale populației (circa 94,4%) și subdezvoltării activităților de antreprenariat în sector.

A fost în scădere și producția (creșterea) în masă vie a porcinelor (-6,1%), ovinelor, caprinelor (-5,8%) și păsărilor (-2,4%), în special în gospodăriile populației. Totodată, producția de ouă în gospodăriile de toate categoriile s-a diminuat cu circa 2,2%.

De menționat că, constrângeri majore în dezvoltarea sectorului zootehnic sunt create și de imposibilitatea certificării calității producției animaliere, din care cauză aceasta nu poate fi exportată în Uniunea Europeană.

Influența subsectoarelor din zootehnie asupra producției globale agricole în 2019

Sursă: Biroul Național de Statistică

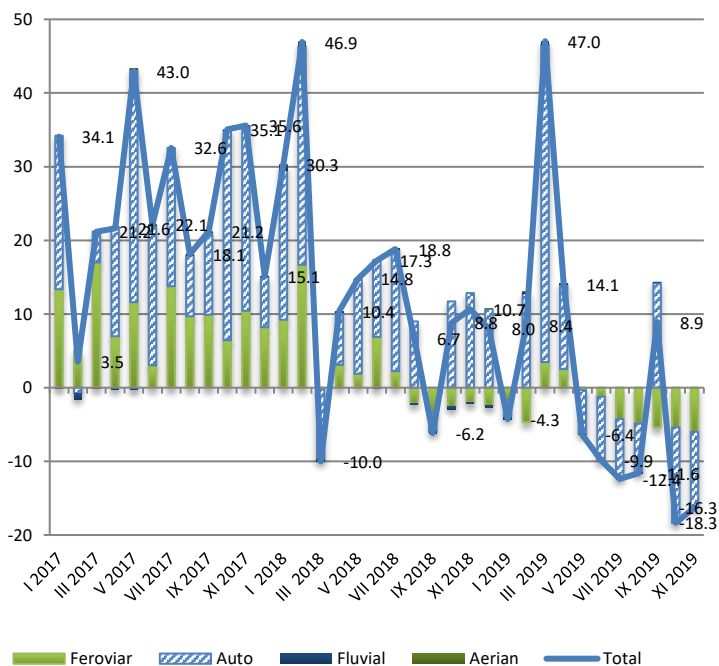
3.3. Transportul

Volumul mărfurilor transportate continuă să scadă. În ianuarie-noiembrie 2019 acesta a descrescut cu 3%, însumând circa 17,4 mil. tone. Evoluția respectivă a fost determinată, în special, de diminuarea volumului de mărfuri transportate pe cale feroviară (-12,2%). Volumul mărfurilor transportate pe cale aeriană a crescut cu 9,1%, pe cale navală – cu 1,1%. Volumul mărfurilor transportate cu transportul rutier a rămas la nivelul anului precedent.

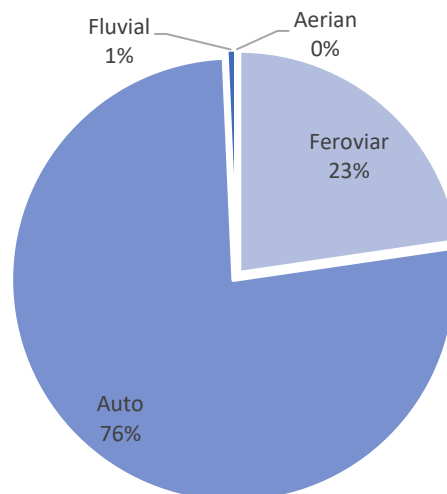
Descresțeri ale volumului mărfurilor transportate au început să fie înregistrate din luna mai, perioadă în care comerțul exterior de mărfuri a înregistrat, preponderent, valori negative. În luna noiembrie s-a înregistrat o descresștere a volumului mărfurilor transportate de circa -16,3%, evoluție care a coincis cu diminuarea importurilor cu 3,5% și a exporturilor cu 0,8%.

În structura serviciilor de transport predomină transportul rutier, care ocupă circa 76% din volumul total al serviciilor, urmat de transportul feroviar, cu o pondere de circa 23%. Transportul naval și aerian de mărfuri dețin o cotă neînsemnată în structura serviciilor respective, de circa 1%.

Evoluția lunară a volumului mărfurilor transportate, 2017-2019, % față de luna corespunzătoare a anului precedent

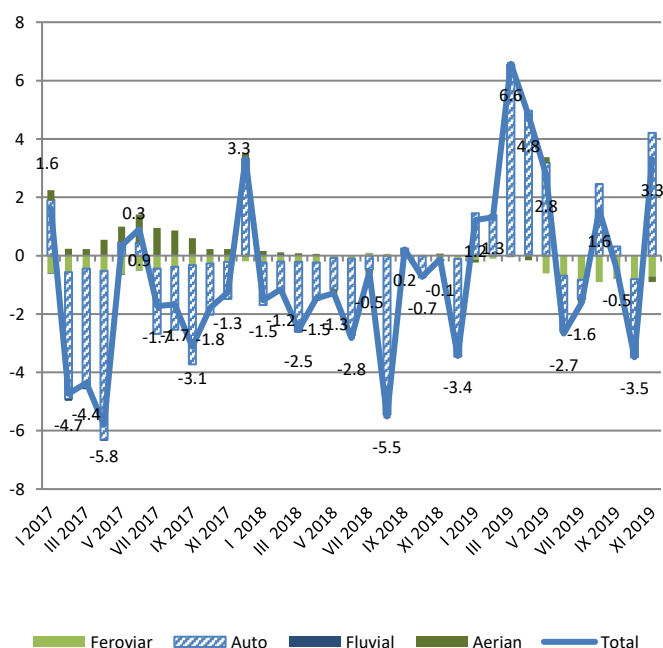
Structura transportului de mărfuri, ianuarie-noiembrie 2019, %

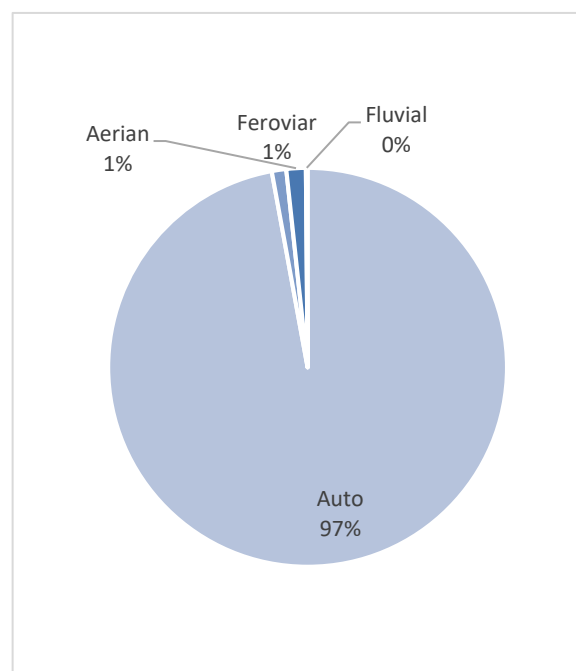
Sursă: Biroul Național de Statistică

În ianuarie-noiembrie 2019 numărul pasagerilor transportați a crescut cu circa 1,2%, de aceste servicii beneficiind în total circa 94,5 milioane pasageri. Creșteri ale numărului de pasageri au fost înregistrate în cazul transportului rutier (+1,8%), ce ocupă aproape integral piața serviciilor de transport-pasageri (circa 97%) și transportului fluvial (+0,5%), ce deține doar 0,1% din piața acestor servicii. Transportul feroviar și aerian au înregistrat scăderi ale numărului de pasageri: -30% și -2,3% respectiv.

Evoluția lunară a numărului de pasageri transportați, 2017-2019, % față de luna corespunzătoare a anului precedent

Structura transportului de pasageri, ianuarie-noiembrie 2019, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Printre problemele de bază ale sectorului de transport rămân a fi performanța scăzută a transportului feroviar și a serviciilor de transport public, transportul ilicit de pasageri. Conform ultimelor date

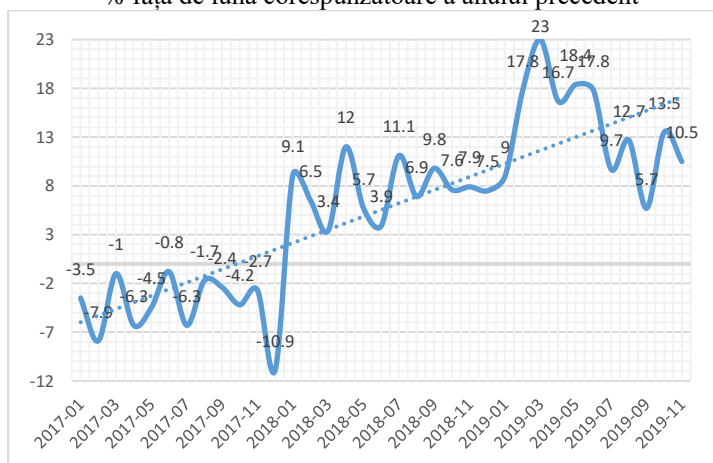
disponibile (2017), ponderea economiei neobservate în sectorul transporturilor constituie circa 7,8%. Totodată, din cauza subdezvoltării sectorului feroviar, în Republica Moldova se accentuează tendința de migrare a traficului de la calea ferată spre transportul rutier, deși tendința și viziunea de dezvoltare a sectorului de transport în țările UE este inversă.

3.4. Comerțul intern cu bunuri și servicii

În ianuarie-noiembrie 2019, cifra de afaceri în **comerțul cu amănuntul** a însumat circa 53,1 mild. lei și a înregistrat o creștere de circa 13,7% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului trecut. Creșterile volumului mărfurilor comercializate cu amănuntul demonstrează o creștere a cererii de mărfuri din partea populației, fapt datorat, în special, de creșterea reală a veniturilor salariale, a creditelor noi de consum, precum și a altor surse de venituri.

În structura vânzărilor pe grupe de mărfuri predomină produsele nealimentare, cota cărora constituie circa 70%, inclusiv carburanți pentru autovehicule – 22%, produse de uz casnic – 15,6 %, echipament informatic și de telecomunicații – 2,6%, bunuri culturale – 1,6%. Vânzările de produse alimentare reprezintă circa 30% din volumul total al vânzărilor.

Evoluția lunară a comerțului cu amănuntul,
% față de luna corespunzătoare a anului precedent

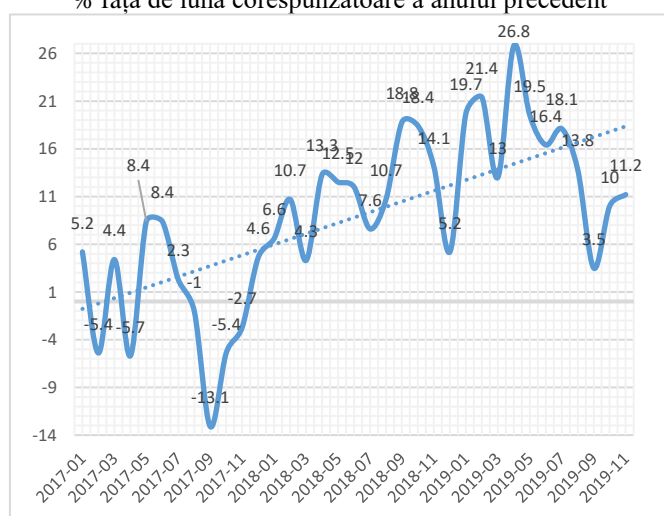
Sursă: Biroul Național de Statistică

Volumul serviciilor de piață prestate populației, de asemenea, a crescut. În ianuarie-noiembrie 2019, cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației au marcat o creștere de 15,1% (în prețuri comparabile) și a însumat circa 19,5 mild. lei. La fel ca în cazul comerțului cu amănuntul, factorul de bază

care a influențat creșterea solicitărilor de servicii a constituit îmbunătățirea situației financiare a populației.

Evoluția lunară a cifrei de afaceri pentru serviciile prestate populației,

% față de luna corespunzătoare a anului precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

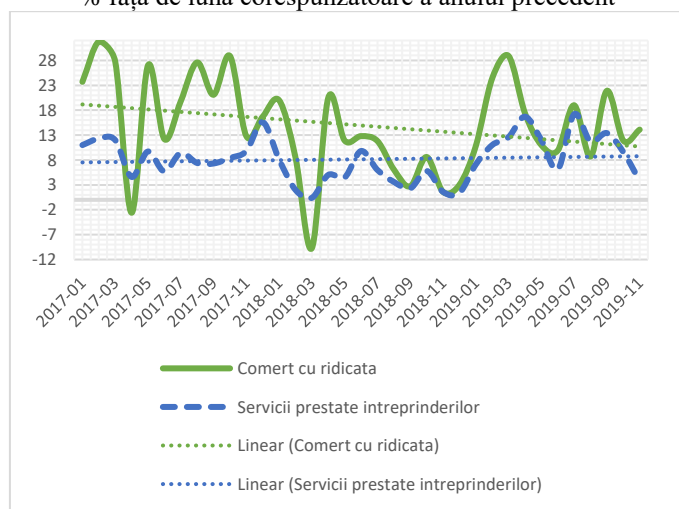
În structura vânzărilor, predomină serviciile prestate în domeniul sănătății și asistență socială (circa 44,2% din volumul total), după care urmează serviciile de alimentație publică și cazare (20,5%), turism, activități de recreare și agrement (22,1%), învățământ (10,1%). Comparativ cu perioada similară a anului trecut, în structura serviciilor se evidențiază tendința de creștere a ponderii serviciilor de recreare și agrement (+3,4 p.p) și a activităților de cazare și alimentație publică (+1,1 p.p.), concomitent cu scăderea ponderii serviciilor prestate de agențiile turistice (-2,9 p.p.) și serviciilor de sănătate și asistență socială (-1,6 p.p.).

Volumul schimburilor comerciale între producători și comercianți s-a majorat. În ianuarie-noiembrie 2019, **comerțul cu ridicata**, care asigură intermedierea dintre producători și comercianții cu amănuntul, s-a majorat cu 16,1% (în prețuri curente) și a înregistrat o valoare a cifrei de afaceri de circa 104 mild. lei. O influență majoră asupra creșterii comerțului cu ridicata au avut-o vânzările cu ridicata a bunurilor de consum (+18,4%), vânzările de produse agricole și animale vii (+19,4% creștere), vânzările de produse

alimentare, băuturi și tutun (+8,4% creștere). În descreștere a fost comerțul cu ridicata de echipament informatic și de telecomunicații (-23,6%).

Evoluția lunară a comerțului cu ridicata și serviciilor prestate întreprinderilor,

% față de luna corespunzătoare a anului precedent

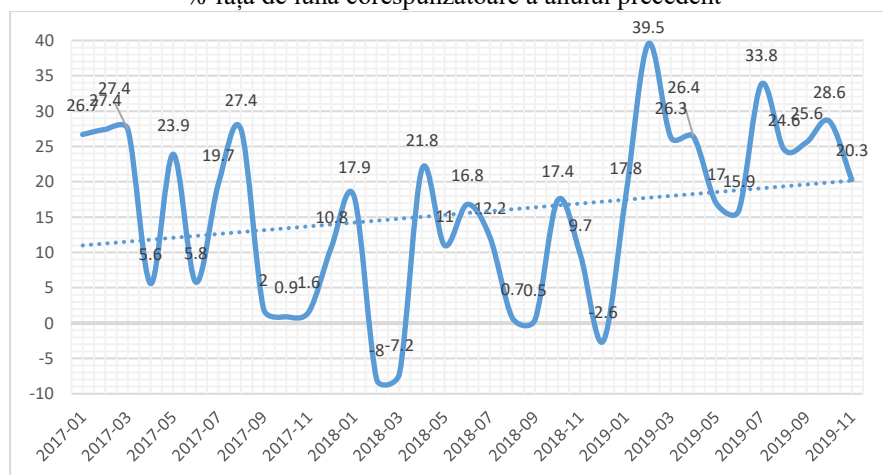

Sursă: Biroul Național de Statistică

Cifra de afaceri în **comerț, întreținere și reparație a autovehiculelor și motocicletelor** a crescut cu 24,8% (în prețuri curente), înregistrând o valoare de 10,3 mild. lei. Această creștere se datorează creșterii cifrei de afaceri la comerțul cu piese pentru autovehicule (+26,1%), comerțul cu autovehicule (+21,3%) și la serviciile de întreținere și reparație a autovehiculelor (+26,3%).

Evoluția lunară a comerțului cu autovehicule

% față de luna corespunzătoare a anului precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

Concomitent, a crescut volumul **serviciilor prestate întreprinderilor**. În ianuarie-noiembrie, acestea s-au majorat cu circa 11% (în prețuri curente), înregistrând o cifră de afaceri de circa 42 mild. lei. Cerere sporită a fost înregistrată, în special, pentru serviciile de transport și depozitare (+7,6%), tranzacțiile imobiliare (+24,5%), serviciile în domeniul tehnologiei informației (+30,8%).

Ameliorarea comerțului cu ridicata se explică, pe de o parte, de creșterea cererii din partea comercianților cu amănuntul, pe de altă parte, de dinamizarea activității întreprinderilor ce utilizează în procesele de producție materie primă furnizată de rețeaua de comerț angro, precum și a agenților economici ce utilizează servicii din partea altor întreprinderi pentru a-și asigura activitatea economică.

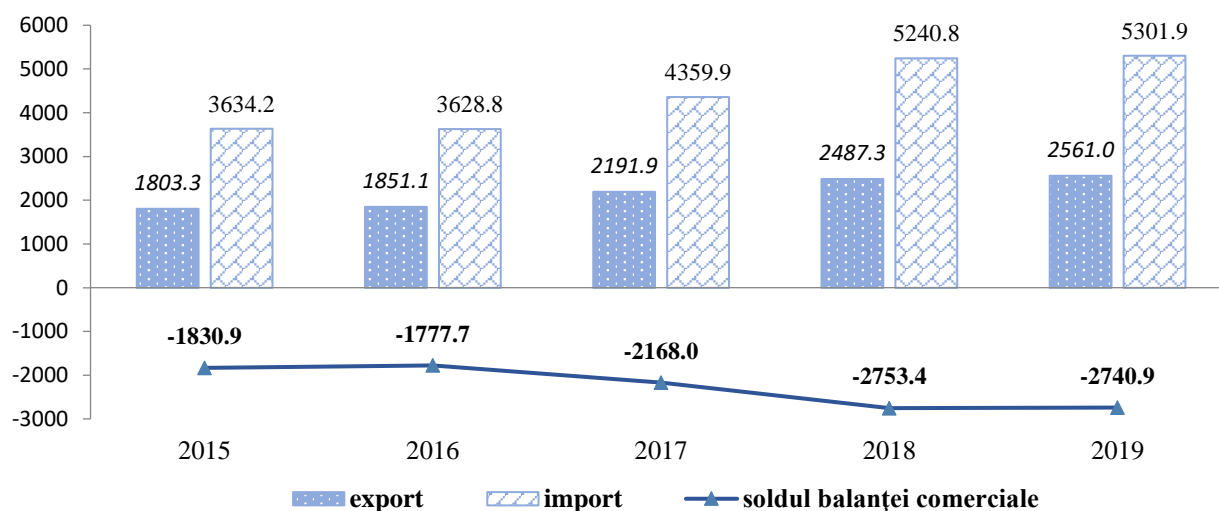
4.1. Comerțul exterior

Evoluția comerțului exterior în ianuarie-noiembrie 2019 a fost influențată de temperarea cererii externe, diminuarea prețurilor la resursele energetice, în special la gaz natural, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare internațională (Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană, Acordul de Comerț Liber cu Turcia). Temperarea industriei automotivă din UE a amplificat efectele negative asupra creșterii exporturilor moldovenești spre această direcție. De menționat că, exporturile au fost în creștere doar grație livrărilor spre Turcia, în timp ce exporturile spre țările UE au scăzut, iar cele spre țările CSI au înregistrat valori pozitive datorită sporirii reexporturilor.

Exporturile de mărfuri realizate în ianuarie-noiembrie 2019 au înregistrat o valoare de 2561 mil. dolari SUA, mai mult cu 73,7 mil. dolari comparativ cu ianuarie-noiembrie 2018, iar importurile – 5301,9 mil.

dolari, mai mult cu 61,1 mil. dolari. În termeni nominali exporturile s-au majorat cu 3,0%, iar importurile – cu 1,2%.

Evoluția exportului, importului și soldului balanței comerciale în ianuarie-noiembrie 2015-2019, mil. dolari SUA

Sursă: Biroul Național de Statistică

Decalajul în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea unui deficit al balanței comerciale de 2740,9 mil. dolari, înregistrând o ușoară diminuare de 0,5% (12,5 mil. dolari) față de cel înregistrat în ianuarie-noiembrie 2018. În structura soldului balanței comerciale predomină soldul negativ la: petrol, produse petroliere și produse înrudite (19,3% din total), vehicule rutiere (10,2%), gaz și produse industriale obținute din gaz (8,6%), fire, țesături, articole textile (7%), mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (6%), produse medicinale și farmaceutice (5,7%), mașini și aparate industriale cu aplicații generale (5,5%), aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii (5,3%) etc., acestea fiind destinate atât pentru consumul populației, cât și pentru aprovizionarea întreprinderilor cu materie primă.

Totodată, s-a înregistrat un sold pozitiv la semințe și fructe oleaginoase (7,6%), cereale și preparate pe bază de cereale (5,8%), îmbrăcăminte și accesorii (4,6%), mașini și aparate electrice și părți ale acestora (4,6%), băuturi (4,5%), legume și fructe (4,3%) etc.

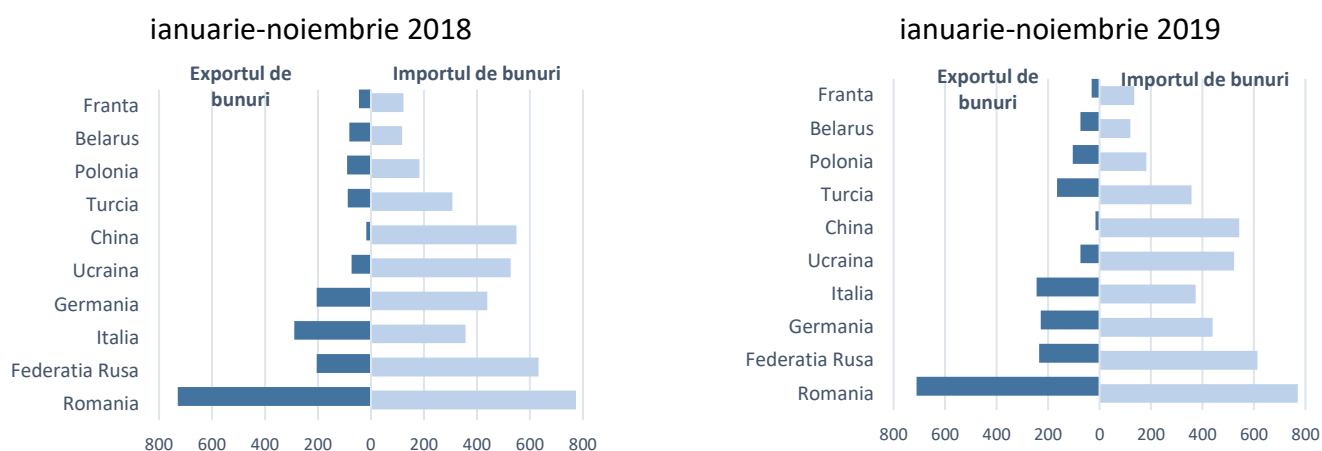
Dinamica schimburilor comerciale

	Ianuarie-noiembrie 2018			Ianuarie- noiembrie 2019		
	mil. dolari SUA	structura, %	în % față de ianuarie-noiembrie 2017	mil. dolari SUA	structura, %	în % față de ianuarie-noiembrie 2018
Export – total	2487.3	100.0	113.5	2561.0	100.0	103.0
<i>inclusiv în:</i>						
țările Uniunii Europene (UE-28)	1725.9	69.4	119.9	1683.0	65.7	97.5
țările CSI	386.1	15.5	90.3	404.4	15.8	104.7
celelalte țări ale lumii	375.3	15.1	115.6	473.5	18.5	126.2
Import – total	5240.8	100.0	120.2	5301.9	100.0	101.2
<i>inclusiv din:</i>						
țările Uniunii Europene (UE-28)	2613.4	49.9	120.4	2641.4	49.8	101.1
țările CSI	1299.3	24.8	120.1	1276.8	24.1	98.3
celelalte țări ale lumii	1328.1	25.3	119.8	1383.7	26.1	104.2
Balanța comercială	-2753.4	x	127.0	-2740.9	x	99.5
Gradul de acoperire a importului prin export	47.5 %	x	-2,8 p.p.	48.3%	x	0.8 p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

În cadrul comerțului exterior pe grupe de țări, s-a atestat majorarea deficitului balanței comerciale în raport cu țările UE în proporție de 8%, iar cu țările CSI și cu celelalte țări ale lumii a fost înregistrată o diminuare cu câte 4,5%.

Primele 10 țări-partenere în derularea export-import, mil. dolari SUA

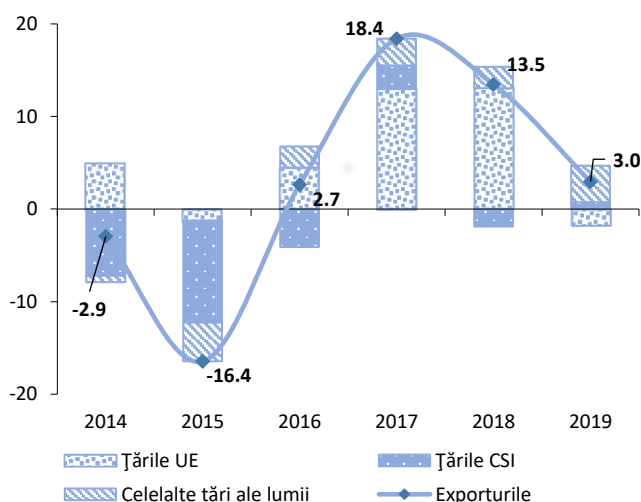

Sursă: Biroul National de Statistică

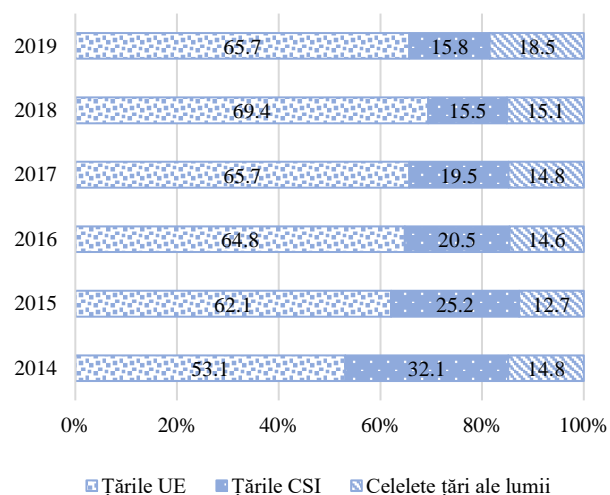
Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în ianuarie-noiembrie 2019 s-a îmbunătățit puțin, constituit 48,3%, comparativ cu 47,5% înregistrat în perioada similară a anului 2018.

Exporturile după destinație. Creșterea exporturilor s-a datorat, în totalitate livrărilor cu destinația "celelalte țări ale lumii", însumând 473,5 mil. dolari și depășind cu 26,2% valoarea din ianuarie-noiembrie 2018. Printre acestea se remarcă exporturile către Turcia – în valoare de 164,8 mil. dolari (în creștere de 1,9 ori) și Elveția – 77 mil. dolari (de circa 1,5 ori mai mult), acestea contribuind la creșterea exporturilor cu 137,3%.

Creșterea anuală a exporturilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), în ianuarie-noiembrie 2014-2019

Structura exporturilor pe grupe de țări în ianuarie-noiembrie 2014-2019 (%)

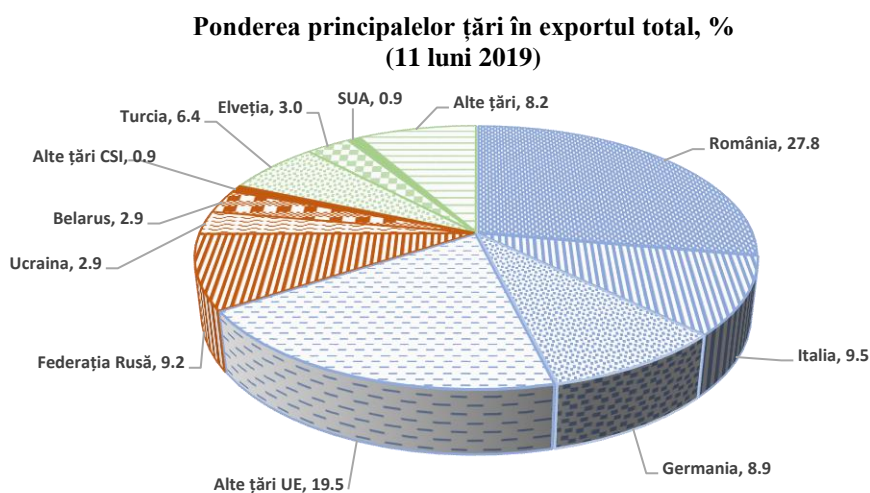

Sursă: Biroul National de Statistică

Principala destinație a exporturilor Republicii Moldova rămâne țările Uniunii Europene, cu o pondere de 65,7% în total export. Livrările de mărfuri către această grupă de țări au însumat 1683 mil. dolari și s-au micșorat cu 2,5% față de ianuarie-noiembrie 2018, având cea mai accentuată contribuție negativă la evoluția exporturilor și au sustras 58,1% din creșterea acestora. Cele mai semnificative exporturi (circa 76% din

total export UE a fost direcționat către doar 4 țări membre: România, Italia, Germania și Polonia). Astfel, exporturile spre cea mai importantă piață de desfacere a Republicii Moldova, precum România au constituit – 711,1 mil. dolari, cu 2,5% mai puțin, drept urmare a diminuării exportului de semințe de floarea soarelui și zahăr. Au scăzut exporturile către Italia cu 15,8% în urma reducerii exporturilor de îmbrăcăminte și încălțăminte, dar și a cerealelor. Totodată se remarcă o creștere cu 11,2% a livrărilor spre Germania, datorată majorării exportului de cabluri și spre Polonia – cu 15%, urmare a majorării exportului de sucuri de fructe și cabluri. Se observă o reorientare a exporturilor din direcția țărilor CSI spre UE, în special, în cazul semințelor de floarea soarelui, vinului și strugurilor, fructelor, datorată pe de o parte de restricțiile impuse de Federația Rusă, iar pe de altă parte de noile oportunități oferite de DCFTA.

Livrările către *țările CSI* au contribuit pozitiv la creșterea exporturilor cu 24,9%. Exporturile către această grupă de țări au însumat 404,5 mil. dolari, în creștere cu 4,7% față de ianuarie-noiembrie 2018. Cele mai multe mărfuri au avut ca destinație: Federația Rusă – în valoare de 234,5 mil. dolari (+14,6%), Ucraina – 74 mil. dolari (+1,5%) și Republica Belarus – 73,8 mil. dolari (-9,2%).

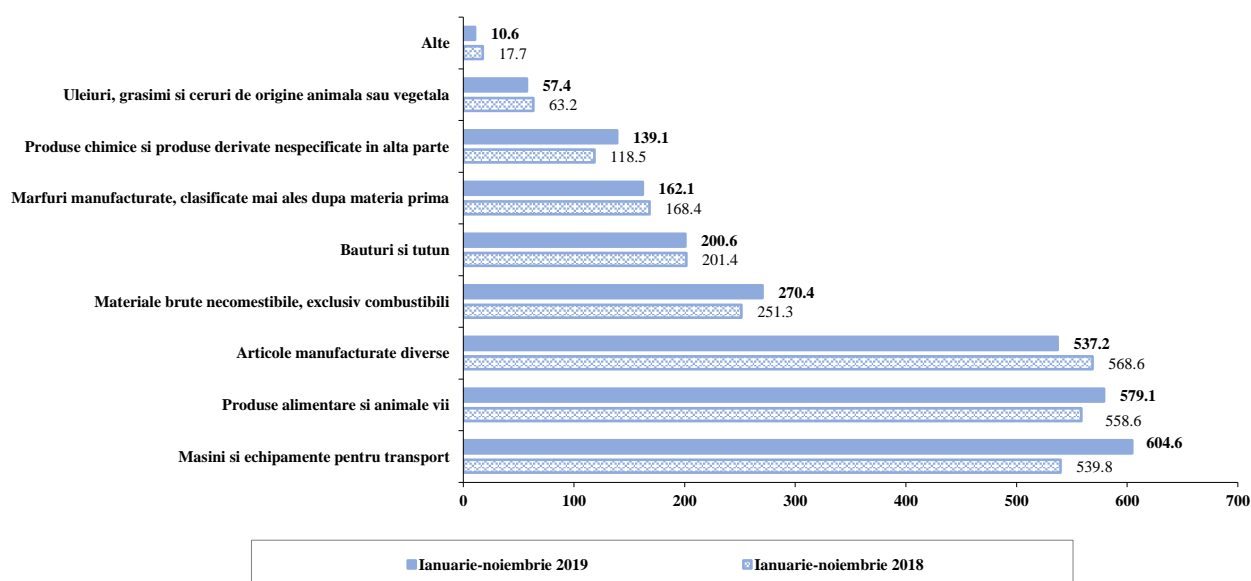
Sursă: Biroul National de Statistică

Exporturile pe grupe de mărfuri. Creșterea exporturilor a fost determinată în cea mai mare parte de extinderea activității investitorilor străini în Zonele Economice Libere și sporirea capacităților de producere a industriilor care activează în lohn (în special, în ramura industriei auto, asigurând majorări de exporturi preponderent la categoriile „mașini și aparate electrice și părți ale acestora”, „mașini și aparate industriale cu aplicații generale”, „vehicule rutiere”, precum și de majorarea exporturilor unor produse agroalimentare (cereale și preparate pe bază de cereale, legume și fructe, semințe și fructe oleaginoase etc.), datorită unei cereri sporite preponderent din partea țărilor UE pentru aceste produse. Totodată, circa 85% din mărfurile exportate au înregistrat scăderi ale prețurilor, influențând negativ valoarea exporturilor, în pofida faptului că s-a majorat volumul fizic la circa 75% din mărfurile exportate.

Exporturile de mărfuri *autohtone* în ianuarie-noiembrie 2019 au constituit 1826 mil. dolari, cu o pondere de 71,3% din total exporturi și s-au majorat cu 7,6% față de ianuarie-noiembrie 2018.

Reexporturile de mărfuri străine reprezintă 28,7% din valoarea exporturilor. Acestea au însumat 735,4 mil. dolari și s-au diminuat cu 7% comparativ cu ianuarie-noiembrie 2018. *Reexporturile de mărfuri după prelucrare* dețin 20,1% din total exporturi, iar *reexporturile clasice de mărfuri*, care nu au suferit transformări esențiale – 8,6%.

Evoluția exporturilor de mărfuri în ianuarie-noiembrie 2018-2019, mil. dolari SUA

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorul cel mai important care a impulsionat creșterea exporturilor a fost intensificarea activității întreprinderilor din domeniul industriei auto: valoarea livrărilor de *mașini și echipamente pentru transport* a constituit 604,6 mil. dolari, înregistrând o creștere cu 12%. De menționat, că ponderea acestor mărfuri în total export este cea mai semnificativă – 23,6%, influențând creșterea totală a exporturilor în proporție de 88%. Din această secțiune de mărfuri, se remarcă exporturile de mașini și aparate electrice și părți ale acestora, care au asigurat 73,4% din creștere.

Valoarea exporturilor de *produse alimentare și animale vii* a însumat 579,1 mil. dolari (22,6% în total export), fiind în creștere cu 3,7% față de ianuarie-noiembrie 2018. Astfel, acestea au contribuit la creșterea totală a exporturilor în proporție de 27,9%, inclusiv cereale și preparate pe bază de cereale – 23,9%, legume și fructe – 25,1%. Totodată, exporturile de zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere au avut o contribuție negativă de 13%, produse lactate și ouă de păsări – de 7%, animale vii – de 3,6% etc.

Exporturile de *articole manufacturate diverse* s-au diminuat cu 5,5%, însumând 537,2 mil. dolari (21% în total exporturi). Contribuția negativă a acestora la evoluția exporturilor a fost cea mai accentuată – în mărime de 42,7%, din care îmbrăcăminte și accesorii – 40,2%, mobilă și părțile ei – 16,5%, articole de voiaj; sacoșe și similare – 3,1%. De menționat că, descreșterea exporturilor este legată de scăderea volumului producției articolelor de voiaj; sacoșe și similare cu 15,4%, îmbrăcăminte și accesorii – cu 7,4%. În același timp, exporturile de articole diverse au avut o contribuție pozitivă de 11,2%.

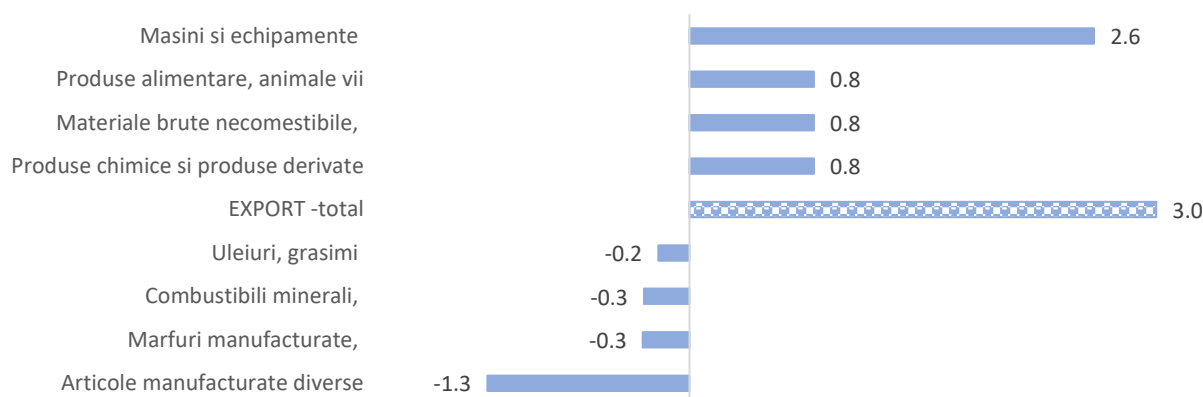
Valoarea exporturilor de *materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili* s-a majorat cu 7,6% față de ianuarie-noiembrie 2018, însumând 270,4 mil. dolari (10,1% în total exporturi). Acestea au asigurat 25,9% din creșterea totală a exporturilor, în totalitate din conținutul livrărilor de semințe și fructe oleaginoase, contribuția cărora a fost de 31,5%. Concomitent, micșorarea livrărilor de piei crude, piei tăbăcite și blănuri brute au contribuit negativ la creșterea exporturilor în proporție de - 1,8%, îngrășăminte naturale și minerale naturale, precum și minereuri metalifere și deșeurile de metale cu câte 1,4% etc.

Exportul de *băuturi și tutun* în ianuarie-noiembrie 2019 a constituit 200,6 mil. dolari, cu 0,4% mai puțin față de ianuarie-noiembrie 2018 și o pondere de circa 7,8% în total export. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri preponderente rămân a fi exporturile de băuturi (alcoolice și nealcoolice), volumul cărora a constituit 179,3 mil. dolari, cu 0,7% mai puțin față de ianuarie-noiembrie 2018 și care a contribuit negativ la creșterea totală a exporturilor în mărime de 1,7%. Totodată, exportul de tutun brut și prelucrat – a constituit

circa 21,2 mil. dolari, cu 2,1% mai mult, față de ianuarie-noiembrie 2018, contribuind la creșterea totală a exporturilor cu 0,6%.

Produsele chimice și produsele derivate au fost exportate în valoare de 139,1 mil. dolari, majorându-se cu 17,4%. Acestea au contribuit la creșterea totală a exporturilor în proporție de 28%, grație sporirii valorii exportului de produse medicinale și farmaceutice cu 46,3%, (rezultat al reexportului de mărfuri, dar și creșterii volumului de fabricare a preparatelor farmaceutice cu 16,6%), astfel asigurând 28% din creșterea totală a exporturilor. Totodată, exporturile de uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare și de produse chimice organice au avut o contribuție negativă de 8%, exportul acestora micșorându-se cu 29%.

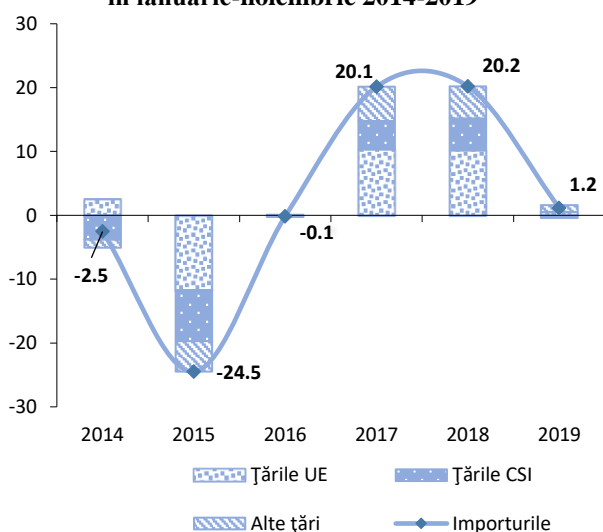
Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor pe grupe de mărfuri, p.p. (ianuarie-noiembrie 2019)

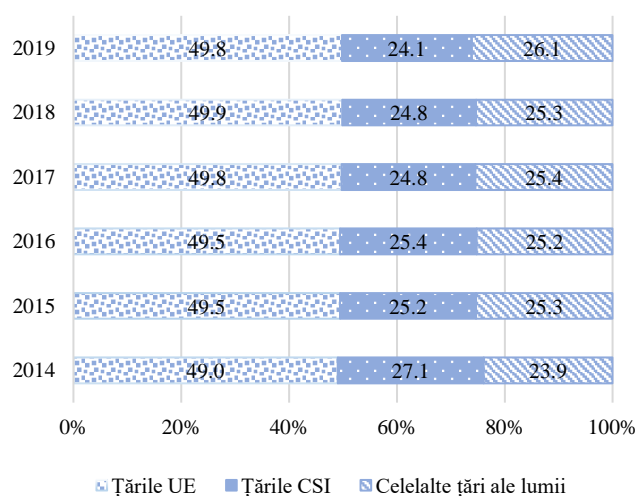
Sursă: Biroul Național de Statistică

Importurile după țările de origine. Creșterea importurilor totale de bunuri s-a datorat importurilor din *celelalte țări ale lumii* – în proporție de 91%. Acestea au însumat 1383,7 mil. dolari și au înregistrat o creștere cu 4,2% comparativ cu ianuarie-noiembrie 2018. Cele mai semnificative importuri au provenit din China - în valoare de 542,7 mil. dolari (-1,2%), Turcia – 357,7 mil. dolari (+16,2%) și Statele Unite ale Americii – 68,6 mil. dolari (+4,1%).

Creșterea anuală a importurilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), în ianuarie-noiembrie 2014-2019

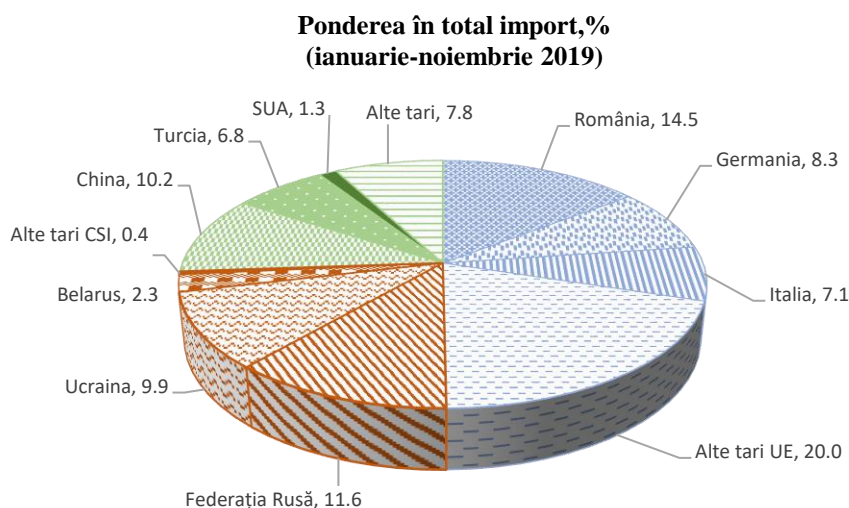
Structura importurilor pe grupe de țări în ianuarie-noiembrie 2014-2019 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Importurile din *țările Uniunii Europene* au însumat 2641,4 mil. dolari și au avansat cu doar 1,1% față de ianuarie-noiembrie 2018. Contribuția acestora la creșterea totală a importurilor a fost de 45,8%. În mare parte importurile au provenit din România – în valoare de 769,9 mil. dolari, dar au scăzut față de ianuarie-noiembrie 2018 cu 0,5%. Totodată, au crescut importurile din Germania – cu 0,1%, Italia - cu 4,6%, Franța – cu 10,7% și Republica Cehă - cu 32%, acestea asigurând creșterea importului total în proporție de 87,5%.

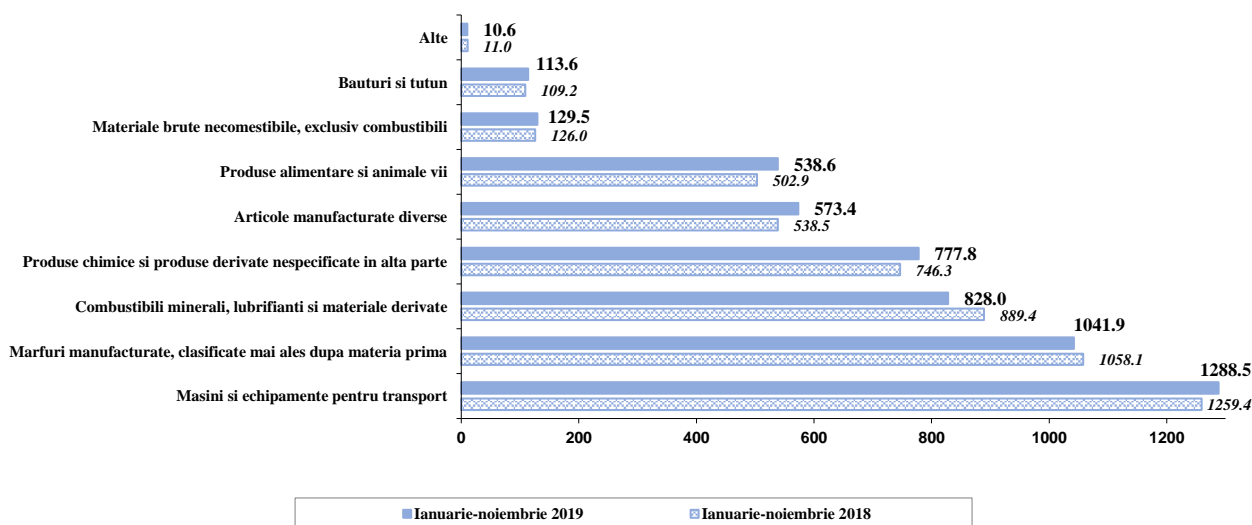
Importurile din *țările CSI* au scăzut cu 1,7% față de ianuarie-noiembrie 2018 și au înregistrat o valoare de 1276,8 mil. dolari, contribuind negativ la creșterea totală a importurilor cu 36,8%. Cele mai semnificative importuri au provenit din Federația Rusă - în valoare de 613,4 mil. dolari, cu 2,9% mai puțin față de ianuarie-noiembrie 2018, din Ucraina – 522,8 mil. dolari (-0,9%) și Belarus – 119,6 mil. dolari (+1,6%).

Sursă: Biroul Național de Statistică

Importurile pe grupe de mărfuri. În ianuarie-noiembrie 2019 creșterea importurilor s-a datorat preponderent intensificării creșterii cererii interne pentru bunurile importate cu caracter investițional. În cea mai mare măsură, importurile au avut drept scop aprovizionarea întreprinderilor cu materie primă și utilaje pentru funcționarea economiei. Totodată, importurile au fost influențate de micșorarea prețurilor mondiale la combustibilii minerali, în deosebi la gazul natural și de încetinirea consumului. De asemenea, valoarea importurilor a fost influențată negativ de micșorarea prețurilor la circa 90% din mărfurile importate.

Evoluția importurilor de mărfuri în ianuarie-noiembrie 2018-2019 mil. dolari SUA

Sursă: Biroul Național de Statistică

Evoluția importurilor a fost influențată de importurile de *mașini și echipamente pentru transport*. Astfel, în perioada de referință importul acestora a crescut cu 2,3% și a însumat 1288,5 mil. dolari. Cu o pondere însemnată de 24,3% în volumul total al importurilor, această categorie de produse a asigurat 47,5% din creșterea totală a importurilor, din care: vehicule rutiere – 30%, mașini și aparate industriale cu aplicații generale – 20,8%, aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii – 22,2%, mașini și aparate electrice și părți ale acestora – 17,3% etc. Totodată, grupul mașini și aparate specializate pentru industriile specifice au contribuit negativ la creșterea importurilor – în proporție de 30%, mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor – de 12,5%, mașini și aparate pentru prelucrarea metadatelor – 5% etc.

O contribuție negativă la evoluția importurilor au avut importurile de *mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă*. Acestea au fost importate în valoare de 1041,9 mil. dolari (19,7% în total), fiind cu 1,5% mai puțin față de ianuarie-noiembrie 2018 și contribuind negativ la evoluția importurilor cu 26,6%. În cadrul acestei secțiuni de mărfuri cea mai mare contribuție negativă, în proporție de 36,8%, au avut importurile de fire, țesături și articole textile, precum și importurile de metale neferoase – de 21,1% etc.

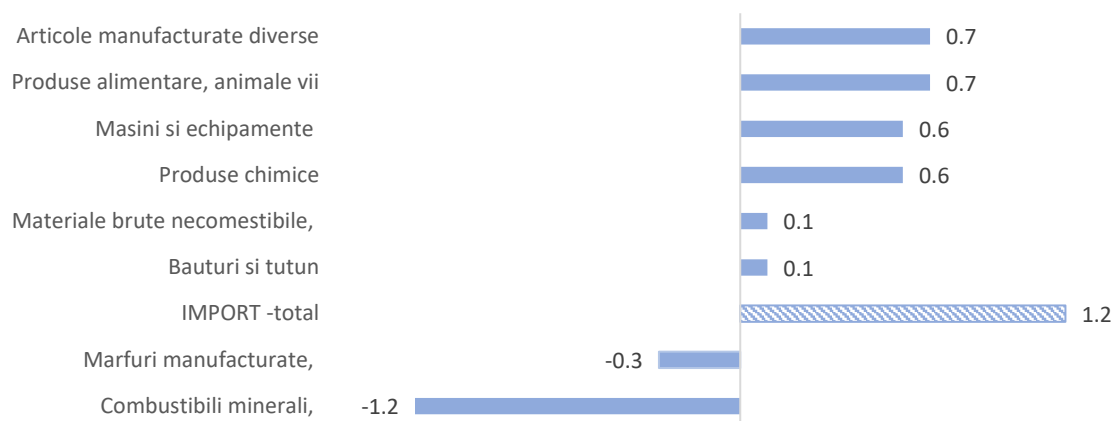
Volumul importurilor de *combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate* în ianuarie-noiembrie 2019 a însumat 828 mil. dolari (15,6% în total) și s-a diminuat cu 6,9% față de ianuarie-noiembrie 2018 și a contribuit negativ la creșterea importurilor cu 100,3%, fapt datorat scăderii cu 8,7% a importurilor de petrol, produse petroliere și produse înrudite. Cu o pondere de 10,1% în total importuri acest grup de mărfuri a sustras din creșterea exporturilor 83,7%. De asemenea, micșorarea cu 26,6% a importului de energie electrică a influențat negativ creșterea importurilor cu 21,9%. Diminuarea prețurilor mondiale la petrol și produse petroliere, gaz natural reprezintă cel mai important factor care a determinat diminuarea valorii importurilor respective.

Importurile de *articole manufacturate diverse* au contribuit pozitiv la evoluția importurilor. Acestea au fost importate în valoare de 573,4 mil. dolari (10,8% în total importuri), cu 6,5% mai mult față de ianuarie-noiembrie 2018, asigurând 57,1% din creșterea totală. În cadrul acestei secțiuni cele mai importante contribuții au venit din partea importurilor de alte articole diverse – 31%, construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzit și de iluminat – 10,3%, încălțăminte – 7,4%, mobilă și părțile ei – 6,7%. Concomitent, importurile de îmbrăcăminte și accesorii au contribuit negativ la creșterea importurilor – în proporție de 2,4%.

În 11 luni 2019 au fost importate *produse alimentare și animale vii* în volum de 538,6 mil. dolari (10,2% în total importuri), în creștere cu 7,1% față de 11 luni 2018. Acestea au contribuit la creșterea totală a importurilor în proporție de 58,4%, inclusiv: legume și fructe – 17,9%, produse lactate și ouă de păsări – 13,3%, pește, crustacee, moluște – 8,6%, cereale și preparate pe bază de cereale – 7,7%, carne și preparate din carne – 7,2% etc.

Produsele chimice și produselor derivate le revin 14,7% din volumul total al importurilor, însumând 777,8 mil. dolari, în creștere cu 4,2%. Contribuția acestora la creșterea totală a importurilor a fost de 51,6%, din care produsele medicinale și farmaceutice – 57,7%, materialele plastice prelucrate – 3,6%. Totodată, materialele plastice sub forme primare au contribuit negativ la evoluția importurilor - în proporție de 9,6%, îngrășăminte minerale sau chimice – 5,6%, alte materiale și produse chimice – 4% etc.

Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) importurilor pe grupe de mărfuri, p.p. (ianuarie-noiembrie 2019)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Persoanele fizice au importat în ianuarie-noiembrie 2019 mărfuri și produse în valoare de 191,5 mil. dolari, cu 16,5% mai mult decât în aceeași perioadă a anului 2018. Creșterea importurilor a fost determinată de majorarea procurărilor de autoturisme (+19,5%), cărora le-au revenit 82,9% din importurile realizate de persoanele fizice.

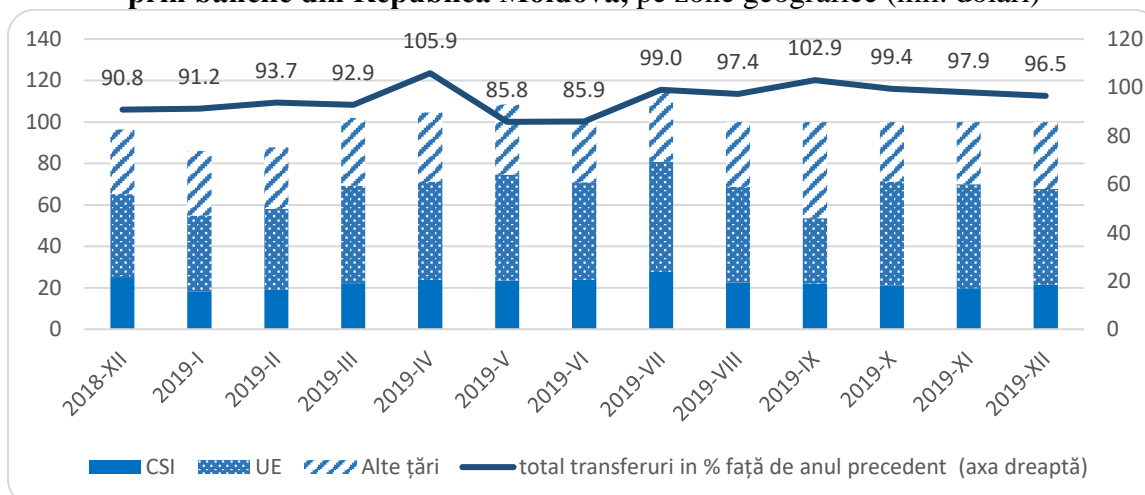
4.2. Transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate de persoanele fizice ale Republicii Moldova

Temperarea activității economiei globale evidențiată în anul curent, care se datorează în mare parte accentuării tensiunilor geopolitice și comerciale și înăspriirii condițiilor financiare în țările dezvoltate, se resimte și asupra evoluției remiterilor.

Astfel, în anul 2019 volumul total al transferurilor bănești din străinătate efectuate prin băncile din Republica Moldova de către persoanele fizice au înregistrat o diminuare cu 3,5% comparativ cu perioada similară a anului 2018 și au însumat 1222,9 mil. dolari SUA. De fapt, diminuarea transferurilor a avut loc începând cu luna august 2018, fiind cauzată, în general, de stagnarea economiei Federației Ruse (țara din care provin cea mai mare parte a remitențelor). De asemenea, transferurile respective s-au diminuat și din contul contractării cererii interne în Italia și recesiunii economice din Turcia.

Factorii principali ce influențează volumul remitențelor sunt salariul mai mare oferit în țările angajatoare decât în țară pentru același post de muncă, precum și nivelul scăzut de trai al populației.

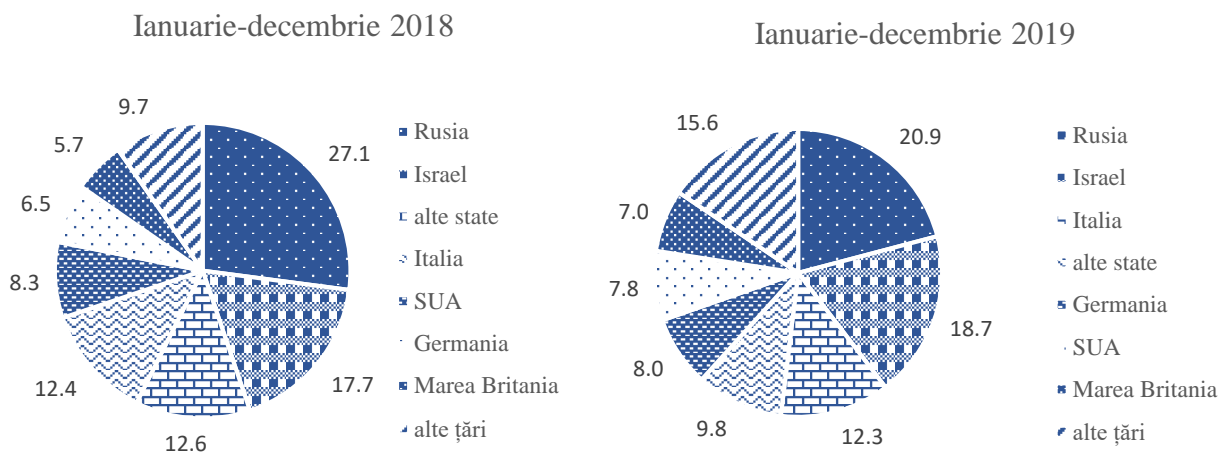
Transferurile de mijloace bănești din străinătate efectuate de persoane fizice prin băncile din Republica Moldova, pe zone geografice (mil. dolari)

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În structura geografică a remitențelor, predomină transferurile din Rusia și Israel. Ponderea acestora a constituit respectiv 20,9% și 18,7%, fiind urmată de Italia cu cota de 12,3% din volumul total. Astfel, acestor 3 țări revin circa 51,9% din volumul total al transferurilor.

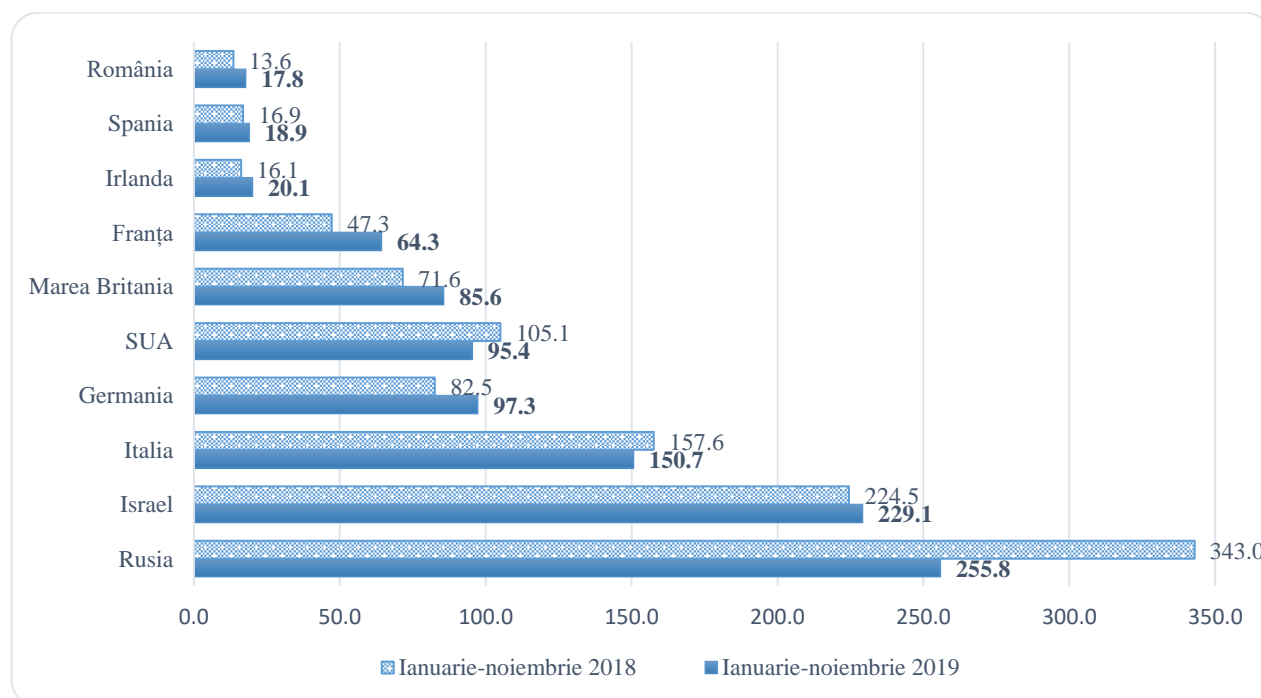
Structura geografică a transferurilor de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Totodată, ponderea transferurilor din Federația Rusă continuă să se diminueze, atingând 20,9%, față de 27,1% în anul 2018. Transferurile din Federația Rusă s-au micșorat cu 25,4% față de anul 2018. În același timp, transferurile din Franța au crescut cu 36%, din România - cu 31,4%, Marea Britanie – cu 19,6%, Germania - cu 17,9%, Spania – cu 12% etc. Această situație se explică, pe de o parte, prin stagnarea economică în Rusia și, pe de altă parte, prin orientarea muncitorilor spre statele din Uniunea Europeană și Israel, având acces mai liber pe piețele muncii ale acestor țări.

Primele 10 țări după proveniența transferurilor de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice, mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

5. Sfera socială

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.01.2020 a constituit 1901,14 lei și s-a majorat cu 11,2% față de aceeași dată a anului 2019 în termeni nominali.

La oficiile forței de muncă în ianuarie-decembrie 2019 au fost înregistrați circa 31,5 mii **șomeri**, fiind cu 11,4% mai puțini față de numărul acestora înregistrați în ianuarie-decembrie 2018. Din totalul șomerilor înregistrați, au beneficiat de ajutor de șomaj circa 3,4 mii persoane, cu 4,2% mai mulți față de aceeași perioadă a anului precedent. Mărimea medie a ajutorului de șomaj a constituit 1558,8 lei, fiind la nivelul perioadei similare din anul 2018.